

**“Ca să supraviețuiască aici, poporul român n-a avut decât o singură opțiune:
să lupte, să moară și să învingă...”**
Vasile Goldiș

Lumea românească

Anul III (34) - 1998
decembrie

Director fondator:
Radu Ciuceanu

Preț: 1000 lei

acum

*Voluntari români
din armata austro-ungară
depunând jurământul
față de statul român*

editorial

Unirea și dezbinarea ... 1918...1998

Am prins pe micul ecran o parte din jubileul, comemorare (sic!) - aniversare, cât s-a dat și cât s-a văzut printre telenovele. A început cu spectacolul de la Parlament ...

În astfel de prilejuri solemne ascult și vezi și lași timpul să-ți măsoare măcar o clipă mai lungă, pentru a-ți spune ce te-a impresionat (nu plăcut). E drept, ca istoric, ca să pui o notă unor evenimente de talie majoră, cum a și fost (sau trebuia să fie) această sărbătoare a celui mai important moment din istoria poporului român - MAREA UNIRE - trebuia să operezi, pe de o parte, proiecția în timp a acelor ore și zile astrale, să te cufunzi în ce-au gândit și mai ales în ce-au simțit cei care au avut șansa percepției *de visu* a unui miracol (căci aceasta a și fost), iar pe de altă parte, acum, când martorii-apostoli au dispărut, să le iscodești speranțele, să le înțelegi gândurile și, mai ales, să le dimensionezi realizările. Fără îndoială că la temelia acestui act - care i-a făcut pe părinții noștri nemuritori - a existat conștiința

națională ce s-a născut, s-a dezvoltat și s-a împlinit pe ideea națională, pe conștiința ei polarizatoare, împrumutată de la voievozi (Ștefan cel Mare vorbea de *cealaltă Țară Românească*), cronicari, școli, ce cu toți au plămădit și au pregătit actul de curaj care a irupt în anul 1918, când Bucovina, Basarabia și Ardealul au întregit Țara. Ce trebuie să fi simțit contemporanii acestei triple reveniri? Cât de mare va fi fost entuziasmul celor din Sfatul Țării, din Consiliul Național sau din rândurile credenționarilor, în drumul lor către Alba Iulia? Am avut prilejul, în întunericul alb al temniței, unde această zi era trăită în evlavie către cei care o zidiseră cândva, să ascult aducerile aminte ale colonelului Ștefan Hălălu: Înțelegeți, la Craiova, bucuria, în noiembrie și decembrie, era împărțită de toți. Era suficient să ieși în uniformă, că erai asaltat, îmbrățișat și, de multe ori, purtat pe brațe de o mulțime halucinantă. Peste tot auzai: “Trăiască România Mare!”; “Trăiască Armata Regală Română!” Într-adevăr, armata a însemnat chezașia împlinirii idealului

național — alături de o clasă politică unică și irepetabilă, cu o măiastră-dublă politică, cea externă, rămânând, de-a pururi, un exemplu de clarviziune și adaptare — prin ea, și numai prin ea, batalioanele române au făcut o dreptate istorică uitată de atâtea secole. Căci cine ar putea percepe libertatea de exprimare a celor de la Chișinău, Cernăuți sau Alba Iulia, fără diviziile generalilor Broșteanu, Zadik și a voluntarilor ardeleni?

Nu știu câți dintre cei care s-au găsit în tribune sau au vorbit în parlament sau la Alba Iulia (în anul de grație 1998) și-au simțit glasul sugrumat de emoție. Am însă convingerea nestrămutată că tinerii care au bătut cu pași cadențați la parada militară din Piața Parlamentului au fost mai aproape de bunicii lor, care se pregăteau să moară, nu peste mult timp, din nou, în râpile Nistrului, pe obcinile bucovinene sau pe câmpiile întinse ale Tisei !!

Radu Ciuceanu

1 Cerința unui drept universal

pag. 2

2 România creatorilor și pătura superpusa

pag. 3

3 Interesul național și integrarea europeană

pag. 4

4 Revolta de la Brașov

pag. 5

5 Un proiect realizat - I.N.S.T.

pag. 6-7

6 Anii necunoscuți ai lui Iisus

pag. 9

Cerința unui drept universal uman

Comunitatea mondială resimte tot mai mult nevoia codificării Dreptului universal uman în accepțiunea sa cea mai cuprinzătoare. Această nevoie este impusă de dinamica vieții și a relațiilor interumane precum și de evoluția raporturilor interstatale bi și multilaterale, deseori imprevizibile.

Această cerință câștigă tot mai mulți adepți, determinând punerea de acord a normelor de drept cu rațiunea de a fi a omului, pentru că *"omul se crede centrul universului... și că tot ce vede el raportează la sine"* - spunea cu îndreptățire în secolul XVIII filosoful francez PAUL HENRI DIETRICH D'HOLBACH.

La rândul său, JEAN-PAUL SARTRE afirma că *"...nici o altă problemă nu poate fi concepută decât în raport cu omul"*.

În același sens au emis opinii numeroși alți mari gânditori, care așezau ființa umană pe pedestalul bine meritat.

Ampla și complexa problematică a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului zilelor noastre face acum obiectul de studiu, cercetare și codificare a numeroase instrumente juridice cu vocație internațională (acorduri, pacte, convenții, declarații, acte finale, protocoale etc., etc.), ceea ce restrânge considerabil posibilitatea cunoașterii, interpretării și aplicării unitare a prevederilor din acest variat evantai de norme juridice. Ca urmare, eficiența practică a exercitării plene a drepturilor supreme de către om și controlul respectării lor au mult de suferit.

O lacună greu de justificat acum, în acest domeniu vital al societății umane contemporane o constituie tratarea din punct de vedere juridic a problematicii drepturilor omului, într-o viziune anacronică, depășită de evoluțiile din era societății globale și de mutațiile profunde ce au loc în conștiința și în acțiunea omului, reprezentând, în fapt, o abordare preponderent constatativă și nu una calitativă, anticipativă și preventivă. În loc ca omul, ca subiect, creator și beneficiar, să fie considerat elementul pivot al Dreptului universal uman de sine stătător, instrumentele juridice cu care se operează în prezent pe plan național, zonal, continental sau mondial reglementează fragmentar problematica ființei umane. Această proliferare juridică sectorială, deși declarativ are în atenție prioritar omul, face ca, în realitate, sub o denumire derutantă - voită sau nu oricum incompletă și discutabilă, să ne găsim în prezența mai multor instrumente de drept având același subiect. Așa s-a ajuns ca de exemplu, și Dreptul internațional umanitar să fie definit ca *"acel ansamblu de norme menite să asigure protecția tratamentului uman al persoanelor scoase din luptă și al acelor care nu participă la ostilități, denumite victime de război"*.

Sorgintea acestei ramuri a Dreptului internațional este considerată, în principiu, Convenția de la Geneva, din

22 august 1864, cu privire la ameliorarea soartei militarilor răniți în conflicte armate, ceea ce presupune o arie restrânsă și specifică de acțiune. Arealul de cuprindere a reglementărilor juridice din domeniul umanitar s-a extins continuu pentru a acorda protecție juridică și altor categorii de persoane: victime de război (bolnavi, răniți, naufragiați, prizonieri ș.a.), populației civile prejudiciate, combatanților, precum și bunurilor de patrimoniu cultural-artistic și de altă natură.

Sub influența evoluției relațiilor internaționale, în perioada postbelică cu precădere, Dreptul internațional umanitar a înregistrat inerente dezvoltări, incluzând în sfera sa de preocupări și norme juridice care să reglementeze situații fără legătură directă cu ceea ce înțelegem în deosebite prin conflicte militare, dar care urmăresc protecția ființei umane amenințată de alte primejdii și acte de injustiție, câmp de activitate ce s-a lărgit cuprinzând acum și discriminarea rasială și apartheidul, genocidul și violarea drepturilor fundamentale ale omului.

Opinăm că *"dreptul la viață și la existență reprezintă esența și rațiunea însăși a Dreptului Universal uman din care decurg toate celelalte drepturi și libertăți fundamentale ale omului"*.

Ca urmare, considerăm că în zilele noastre se impune, cu atât mai evident cerința reconsiderării critice și sistematizării normelor de drept în discuție, în prezent dispersate în numeroase instrumente juridice sectoriale care au una și aceeași *"materie primă"*, omul!

Într-adevăr, a devenit un non sens să menținem abordări juridice producătoare de efecte rezultate dintr-o viziune îngustă și implicit neadecvată și inefficientă. Pentru că o concepție sută la sută umană trebuie să pornească de la axioma potrivit căreia *"prevenirea conflictelor militare, indiferent de cauze și motivații, constituie obiectivul prioritar al Dreptului internațional umanitar; deoarece numai pe această cale se evită producerea de suferințe omului și colectivității din care face parte, inclusiv pierderile materiale și de valori cultural-spirituale inestimabile și, deseori, irecuperabile"*. Dacă prevenirea nu a fost posibilă, vinovații trebuie să fie sancționați exemplar, tot în scop profilactic pentru viitor.

A continua să acționăm potrivit concepției și practicii actuale, adică să reținem, ca regulă, în sfera Dreptului internațional umanitar numai acele norme de protecție care acționează, de fapt, după producerea răului, în sensul cel mai cuprinzător al noțiunii, și nu asupra cauzelor și factorilor care-l produc, înseamnă a opera cu o viziune inversă asupra realităților și succesiunii logice a fenomenelor, iar intervenția societății să fie post factum. Deci tardivă, inefficientă și nu de prevenire a producerii răului.

Dacă este în firea lucrurilor ca omul să dorească, mai întâi, să trăiască și numai apoi să moară - *"Primum vivere, deinde mori"* - tot atât de adevărat este ca și *preocuparea de competență a Dreptului internațional și în general a oricărui instrument juridic, care tratează problematica drepturilor omului, să-și propună, ca finalitate, în primul rând, preîntâmpinarea tuturor situațiilor ce pot periclita viața și integritatea ființei umane, ca și dreptul acesteia la existență*.

Nu este superflu să arătăm că în cinci milenii pe TERRA au avut loc aproape 15 mii de războaie care au produs omenirii pierderea a cca. 4 miliarde de vieți. Primul război mondial a costat 360 miliarde de dolari S.U.A. și, în "contra partidă" a "produs" 10 milioane de morți și cca. 20 milioane de răniți și infirmi. Cel de al doilea război mondial a fost și mai "darnic": a costat aproximativ 4 mii de miliarde de dolari S.U.A. și "în schimb", a provocat 50 milioane de morți și cca. 100 de milioane de răniți și invalizi! Acestor cutremurătoare bilanțuri trebuie să le adăugăm producerea unor incalculabile pagube materiale, inclusiv dispariția, pur și simplu, de state, neamuri și civilizații - toate ducând la schimbarea fizionomiei lumii. Dar, nu puține pierderi de vieți, suferințe umane și grave prejudicii materiale s-au produs și în perioada postbelică și post "războiului rece". Numai pentru cursa înarmărilor aberante și cucerirea spațiului cosmic s-au alocat fonduri de proporții fantastice: între 15 mii și 20 de mii de miliarde de dolari S.U.A. ! Peste 50 de milioane de persoane au fost nevoite să-și părăsească căminele și să ia calea bejeniei în ultimii șase ani, din cauza conflictelor interetnice și de altă natură izbucnite în spațiul fostelor U.R.S.S. și R.S.F. Iugoslavia, precum și în alte zone din Africa și Asia. Numai în anul 1991 în lume au avut loc 52 de conflicte armate, în majoritate adevărate războaie!

Toate aceste succinte și incomplete considerații ne îndreptățesc, credem, să pledăm cu convingere pentru necesitatea punerii în "operă" a procesului de codificare a dreptului universal uman, în sensul unei riguroase analize, reconsiderării critice, adaptării și sistematizării normelor juridice existente care tratează problematica drepturilor omului.

Această necesitate obiectivă ar putea fi realizată și prin luarea în considerare a unor modalități, cum sunt:

1) un eșafodaj juridic care să înmănuncheze sistematic și structurat, pe categorii de persoane, Dreptul omului în general, Dreptul femeii, Dreptul tineretului, Dreptul copilului etc. într-un singur instrument juridic cu vocație universală (tratat, convenție, declarație, cod și de ce nu, chiar de "Constituția universală a drepturilor fundamentale ale omului"?), toate normele care în prezent se găsesc diseminate în diferite reglementări internaționale: Declarația

universală a drepturilor omului, Actul final al C.S.C.E., Convenția europeană a drepturilor omului, Pactele internaționale cu privire la drepturile civile și politice, respectiv drepturile economice, sociale și culturale, Convențiile referitoare la drepturile femeilor, tinerilor și copiilor, Convențiile privitoare la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și la refugiați etc;

2) încorporarea în dreptul universal uman (denumire nouă ce o propunem în locul celor actuale Dreptul internațional umanitar și în dreptul internațional al omului) a prevederilor existente în prezentul "Drept internațional umanitar", care se referă strict la om. Considerăm că celelalte prevederi din Dreptul internațional umanitar - care nu-și mai justifică astfel existența - pot fi incluse în dreptul internațional militar sau al conflictelor armate ori în Dreptul războiului;

3) actualizarea periodică a Dreptului universal uman, astfel încât Statele, organizațiile și instituțiile naționale și internaționale implicate în problematica Drepturilor omului (umane) ca și fiecare individ preocupat să-și cunoască drepturile, pentru eventual - a acționa în deplină cunoștință de cauză, să poată avea la îndemână și opera cu maximă facilități cu un singur instrument juridic internațional în acest domeniu. Astfel, ar spori operativitatea, precizia și eficiența;

4) codificarea Dreptului universal uman astfel proiectat să obțină un mai pronunțat caracter previzionar, pentru a putea anticipa și preveni, prin mijloacele sale specifice - ca scop fundamental - situațiile și cauzele generatoare de violare a drepturilor ființei umane;

5) adoptarea unor prevederi obligatorii, cu valabilitate globală, care să garanteze înfăptuirea scrupuloasă a prevederilor Dreptului universal uman, iar respectarea acestora să fie asigurată prin măsuri coercitive internaționale.

Firește că o acțiune de asemenea amploare reclamă timp și etape succesive de înfăptuire. Vor trebui învinse prejudecăți, interese și obstrucții de natură politică, etnică, religioasă și economică, bariere psihologice și chiar comoditatea inerției, inclusiv rivalitatea păgubitoare dintre organizații internaționale (O.N.U., Consiliul Europei, Comitetul Internațional al Crucii Roșii, ș.a.)

Important este să câștige teren ideea unei atari acțiuni, să se persevereze în realizarea ei în pofida dificultăților - nu puține - previzibile de pe acum. Dar eforturile ne vor fi răsplătite de către generații viitoare care vor fi beneficiarele acestora.

Propunerea noastră ar putea fi o modestă contribuție la aniversarea unei jumătăți de secol de la adoptarea "Declarației universale a Drepturilor omului" (10 decembrie 1948).

Mircea Manea

România creatorilor - contra României păturii suprapuse

Rămânerea în urmă a României este un dat, o constantă absolută, ce are două rădăcini puternice: pătura suprapusă și incapacitatea aceleiași pături, ca factor politic, de a face față provocărilor istoriei.

Să analizăm pentru început decăderea ce derivă din principiul originar al păturii suprapuse: "eu împart, mie mi se cuvine partea cea mare". În România lui Eminescu, în România lui Ștefan Moșu, în România comunistă, în România postdecembristă partea cea mai mare din valoarea nou creată nu se distribuia și nu se distribuie celor care au creat, ci dimpotrivă birocraților, administrației, politicienilor, într-un cuvânt păturii suprapuse, ce parazitează forțele pozitive, creative, constructive. Există o limită, o valoare a proporției luate de birocrație de la forțele active, pozitive și constructive care dacă este depășită birocrația devine sufocantă. Numim această valoare - proporția stagnării. În statele care au progresat, pe linia civilizației, care asigură cetățenilor lor un nivel de trai decent - aparatul birocratic consumă sub proporția stagnării. În România ultimilor 10 ani proporția din valoarea nou creată redistribuită aparatului birocratic crește an de an, astfel încât recesiunea este singura realizare, indiferent de grupul politic aflat la putere, și de programul de "reformă". Cu riscul de a repeta ce-am mai spus, în România cei chemați să facă reforma sunt în imposibilitate absolută, teoretică, de a o face întrucât ei n-au făcut niciodată nimic, prin urmare ei nu înțeleg nimic. Ei pot cel mult mima sau în cel mai bun caz imita ceva ce ei pot decela a fi "reforma".

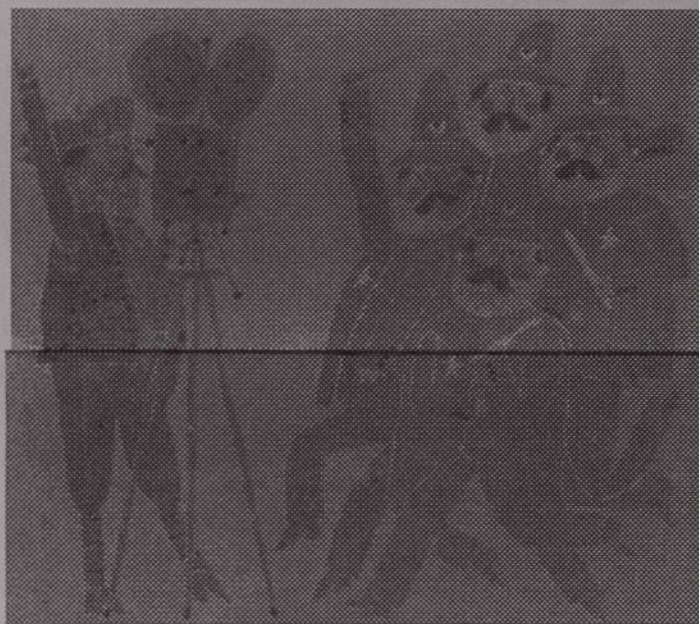
Iată care este motorul decăderii noastre inexorabile, impus de pătura suprapusă:

1. forțele pozitive sunt tot mai prost plătite și mai batjocorite,
2. forțele suprapuse (administrația birocratică și politică) se supraplătește,
3. forțele pozitive scad numeric și devin tot mai puțin viguroase (moral, economic și biologic); tineretul educat emigrează în masă,
4. în consecință scade nivelul de trai, scade valoarea leului, iar
5. păturile suprapuse compensează defalcând o proporție și mai mare din valoarea nou creată, astfel că ajungem iar la punctul 1, acest mecanism asigurând indubitabil prăbușirea.

Ce trebuie înțeles prin această redistribuție a valorii nou create către păturile suprapuse în România tuturor regimurilor? Devalorizarea legală, gândită și devalorizarea hoțască a

creatorilor. Această devalorizare a factorilor creatori din societatea noastră o vom denumi, în continuare, REDISTRIBUȚIA DEMOLATOARE și are două componente una legală, alta ilicită.

Prima parte a redistribuției demolatoare este legiferată. Prin lege birocrații (demnitari și clienții lor) primesc de la stat mai mult decât orice creator, fie el cercetător, artist consacrat, tehnician. În România, azi, de exemplu, un portar, o femeie de serviciu pot fi mai bine plătiți decât un chirurg sau un inginer proiectant! Ca să nu mai pomenim de existența a două

standarde prin lege: un salariu de bază pentru mai marii zilei și birocrații lor și o oca mai mică pentru profesori și medici!

Partea ilegală, dar tolerată a redistribuției demolatoare cuprinde un spectru foarte larg: evaziune fiscală, corupție, contrabandă, etc. Față de aceste fenomene anticomunitare grave nu s-au luat nici un fel de măsuri, beneficiarii acestei părți a redistribuției demolatoare frauduloase a valorii nou create fiind cei de la putere, care teoretic ar trebui să combată evaziunea fiscală, contrabandă, corupția. Aceste tumori sunt atât de întinse încât sunt disolutive. Ele ne pun în pericol statalitatea.

Redistribuția demolatoare este completată, rotunjită, perfecționată de nepotism și clientelism politic, alte fenomene perene în societatea românească, ce sugrumă competența tehnică, managerială, de care e atâta nevoie.

Cea de a doua rădăcină a decăderii este atitudinea clasei politice, și nu numai, față de provocările istoriei.

În fața noroiului din satele noastre boierii se refugiau în cafenelele occidentului. Boierii nu și-au pus cizme de gumă și nu au gândit și condus nici un proiect de drenare, canalizare.

Efortul lor de a ridica satul, moral și economic, pe care-l exploatau de altfel, a fost zero, evident la scara istoriei (cazuri izolate care au făcut excepție vor fi existat probabil). În fața noroiului, cei care n-au pierdut timpul în cafenelele Parisului au adoptat galoșul! O aberație românească, se zice, observată bine de sociologul St. Moșu Zeletin. Găloșul l-a salvat pe purtătorul lui, nu și pe ceilalți lăsând noroiul în toată splendoarea lui. Noi nu canalizăm, nu drenăm, nu adunăm gunoaiile. La noi curățenia trebuie să o facă alții. De cele mai multe ori îngrijim casa nu și curtea și strada din fața casei!

Aceeași atitudine păguboasă în fața provocărilor naturii. Tăiem pădurile irațional ca să ne cârpinim veniturile, ca apoi apele să ne măture tot avutul strâns de o viață. Ceea ce e greu de înțeles este faptul că oricât de des se repetă inundațiile și cât de generalizat este fenomenul nimeni din elită nu vede cauza, cel mai adesea se cheltuie bani și energie

colectivă și individuală doar pentru înlăturarea urmelor dezastrului. Când an de an la venirea primei zăpezi drumurile se troienesc și pun în pericol vieți, cel mult se intervine la timp pentru deszăpezire. Nimeni, nici o autoritate, nici un primar, de zeci, de nu chiar o sută de ani nu a ridicat o perdea vegetală de-a lungul drumurilor din Bărăgan! Cel mai apreciat, politic, ministru din ultimul timp a lansat teoria ca "iarna nu e vară", unicul reproș auzit fiind acela că nu a introdus un decalaj de timp între evenimente și declarație. Acest trist episod, recent, soldat cu pierderea mai multor vieți, demonstrează inadecvarea întregii elite vizibile în fața provocărilor. După cum se vede am lărgit sfera celor care nu sunt pregătiți să facă față provocărilor, este păgubitor să vedem răul numai la pătura politică. Și ca dovadă, doresc să amintesc foarte dese cazuri când reprezentanții mass-mediei "fraternizează" cu victimele compătimentându-le că nu vin cei de la "apă, canalizare, gaz etc." să-i scoată din mizerie, nici nu le trece prin minte să întrebe pe "victime" de ce nu pun ele mâna să îndrepte ce pot! Gestul d-nei Karen Fogg de a lua o mătură și o lopată pentru a curăța un colț de parc din București n-a avut nici o semnificație pentru mai marii zilei, pe

zi ce trece tot mai ciocoi, dar nici pentru alte elite din moment ce în aceeași perioadă la întrebarea pusă unui primar: cum rămâne cu curățenia promisă - răspunsul profund aberant al acestuia: "va veni o firmă germană" nu reacționează nimenea.

În fața dezastrului evident, tinerii de astăzi pleacă "in corpore" în Canada, în loc să se organizeze politic în altă cale decât cele deschise de comuniștii grupați social-democratic în partidele post feseniste (PDSR, PD, APR) și de cripto-comuniștii grupați istoric în CDR. Decât să-ți faci curat și ordine la tine în casă, mai bine te duci în antreul altuia! Scuză tinerilor că nu ei pot impune principii nu poate fi reținută de istorie. Locul nostru este aici să-l sfințim.

Faptul că am ajuns pe ultimul loc din Europa, că decalajul între noi și celelalte țări europene crește pe zi ce trece, că mâine vom trăi mai rău ca azi se datorează:

- redistribuției demolatoare a valorii nou create,
- preeminenței clientelismului politic și a nepotismului față de competență,
- generalizării și legitimării corupției, evaziunii fiscale și a contrabandei,
- atitudinii de cedare și inadecvare a elitelor în fața provocărilor istoriei,
- lășității intelectualilor (v. *România absurdă* de O. Căpățână).

Summa summarum, decăderea României este un lucru cert, și ușor de înțeles, scuza bili pentru neînțelegere sunt doar prostii și nenorociri de la nivelul cel mai de jos.

Ce-i de făcut? Să plecăm? De ce? Nu mai e timp și loc pentru jumătăți de măsură! Trebuie să distrugem România absurdă, România păturii suprapuse și să construim o Românie a valorilor, a creatorilor, să aruncăm la lada de gunoi a istoriei pe penibili ciocoiși din fruntea mesei. Puțini ce-i drept, dintre cei ce dețin o parte putere sunt conștienți de necesitatea absolută a unei adevărate reînnoiri a elitei politice. Într-o primă fază le vom cere sprijinul pentru acest proiect. Dacă nu merge, trebuie să cerem ultimativ, îndârjit puterea executivă, legitimându-ne prin competență, prin ce am făcut, prin calitatea morală, prin vocația constructivă, unificatoare și prin clarviziunea proiectului "România Creatorilor".

Octavian Căpățână

Interesul național al României contemporane și integrarea europeană

Pentru a analiza tema avansată în titlul comunicării noastre trebuie să plasăm obiectivul de integrare euroatlantică al României (integrarea țării noastre în structurile economice, de putere și securitate europene: U.E. și U.E.O. și transatlantice, organizația nord-atlantică) pe tabloul intereselor naționale.

Dacă la baza interesului național al unui stat-națiune stau valorile ca receptori ai nevoilor esențiale ale unei națiuni, ele devin operaționale prin documente politice sau juridice fundamentale.

Astfel, în formarea substanței interesului național pe etajul integrării euroatlantice decelăm o serie de nevoi, aspirații, tradiții culturale și personalitate națională care sunt incluse în procesul de luare a deciziilor (decision-making process).

După părerea noastră, integrarea euroatlantică a României, dincolo de a fi un interes național ideologic (deși filosofia politică a democrației drepturilor omului și economiei de piață este ridicată la rang de politică de stat) este un interes național de putere, politică externă românească urmărind includerea sa în axa de putere euroatlantică bazată pe polii: Washington, Londra, Bonn, Paris.

Definind "interesul național" ca "sumă de obiective politice privite ca preocupări speciale ale unei națiuni" sau în accepția anglo-saxonă sub înțelesul de "securitate a statului în actul de preparare a politicii externe", în ecuația interes național-integrare euroatlantică a României surprindem două procese paralele față de acest obiectiv.

Procesul de percepție la nivelul statului român este dimensionat de reacțiile vecinilor (în special, Ucraina, dar și pozițiile unui actor aflat în vecinătatea geopolitică, Federația Rusă), rivalilor (grupul de la Vișegrad) sau puterilor centrale ale sistemului de alianțe occidentale: S.U.A., ca lider al N.A.T.O. și axa Bonn-Paris gestionară a adiecției actorilor est-europeni de comunizați în structurile U.E. și U.E.O.

Procesul de decizie relativ la obiectivele integrării presupune cunoașterea opțiunii politice fundamentale al marilor puteri (pe calea diplomației oficiale sau a instituțiilor de *intelligence*), dezbaterile politice a implicațiilor asupra sistemului de valori proprii și configurarea alternativelor de reacție.

Trebuie să specificăm că România va depăși dilema securității când va fi membră a N.A.T.O. și U.E.O. deși aceste structuri de securitate traversează o perioadă de reformulări și adoptă o politică fluidă față de statele central și est-europene.

În dinamica integrării setul de interese al marilor puteri și aspectele geopolitice și geoeconomice nu pot fi eludate sau minimalizate. Factorii de decizie ai diplomației românești au încercat să depășească povara geopolitică a vecinătății cu spațiul balcanic și modelul de abordare occidental de tip "Mitteleuropa" ca "buffer zone" între Germania (cea mai apropiată putere "occidentală" de Europa estică) și Federația Rusă. În discursul politic internațional, literatura de specialitate și ipotezele de securitate, România este des prezentată ca o țară balcanică, sintagmă ce a purtat o puternică încărcătură ideologică, peiorativă, conceptul fiind asociat cu ideea periferiei Europei, a subdezvoltării economice și instabilității politice.

În fapt România era contrapusă țărilor central-europene (Polonia, Ungaria, Cehia, Slovacia dar extensibil geopolitică a abordărilor germane și Sloveniei) membre ale Inițiativei central-europene sau grupului de la Vișegrad (fondat în 1993).

Este în interesul național al țării noastre ca eforturile diplomatice să fie canalizate spre demonstrarea tezei că România este o "țară central-europeană aproape de Balcani", deoarece din punct de vedere geopolitic un stat aparține zonei unde își are problemele. Iar Bucureștiul nu

a avut relații tensionate cu fosta federație iugoslavă și nici cu actorii succesori ai acesteia.

După 1993-1994, *leadershipul* românesc a conștientizat că N.A.T.O., U.E. și U.E.O. nu pot fi abordate ca blocuri politice, economice și de securitate omogene, efectuându-se o desegmentare a acestor structuri de putere pe marii actori componenți: S.U.A., Germania, Franța, Marea Britanie. După părerea noastră, Franța deși încearcă configurarea unei "axe latine" în structurile integraționiste de mai sus și posedă "force de frappe" nu va putea sprijini eficient România, datorită relației tensionate cu S.U.A. și unor scurtcircuite pe axa Bonn-Paris (vezi momentul Scheer în 1994). Într-un mod voalat, Franța se opune extinderii U.E. vizându-se conservarea influenței sale într-o Europă neintegrată, Estul integrat fiind printr-o apropiere geografică și raportul economic activ o "sferă de influență" - desigur, nu în sensul rigid, tradițional al conceptului - o Germanie "oficializată" prin intrarea în corpul politico-economic european integrat. Marea Britanie se află într-o dezangajare față de zona est-europeană, *Downing Street* sau *Foreign Office*-ul perpetuând "splendida izolare" din timpul erei "appeasement-ului" (conciliatorismul față de obiectivele de putere național-socialiste în Europa de Est la finele anilor '30).

Factorii de decizie români trebuie să conștientizeze că Germania vizează "securizarea" economică internă a statelor estice, integrarea oferindu-le stabilizare economică, solvabilitatea problemelor financiare, reducerea fenomenului imigraționist, aceste traiectorii fiind sesizabile în optica sa prin statutul său de lider al U.E.

Dar în Germania anilor '90, trebuie să vedem centrul geoeconomic al Europei lărgite cu noii membri și puterea gestionară prin mandat american a aderării statelor est-europene în N.A.T.O., Bonnul urmărind achiziția unei staturi geopolitice centrale în sensul satisfacerii obiectivelor sale. În anatomia procesului de integrare și raportul cu administrația democratică, România nu a reușit (încă) să se impună ca stat pivotal (n.n. teoria statelor pivotale a fost aprofundată de istoricul Paul Kennedy) în evaluările geopolitice americane cu privire la extinderea alianței în "zona gri" dintre N.A.T.O. și Rusia, chiar dacă între cei doi poli de putere s-a încheiat un acord cu valoare de chartă a securității (1997).

Calitatea de stat pivotal a unele state ale grupului de la Vișegrad, cum este Cehia, posesoarea unei chei geostrategice patruleterale boemo-morav, Praga (în sfera unor derapaje de la începutul lui 1997) fiind performera unor reforme economice fructuoase.

Transpus în realitate după o teoretizare a fostului consilier prezidențial american pe probleme de securitate, Zbigniew Brzezinski, grupul de la Vișegrad (la care este frecvent atașată Slovenia) a declanșat pe intervalul 1993-1997 competiția pentru integrare în U.E. și N.A.T.O. Această reactivare a Mitteleuropei de factură germanică ar putea influența negativ dinamica și extensia alianței nord-atlantice spre Europa Centrală și de Est.

Distincția între un grup al nominalizatorilor la desfășurarea summit-ului de la Madrid (iulie 1997), actualmente, "noii aliați": Polonia, Ungaria și Cehia și un pluton secund este operantă la nivelul negocierilor pentru lărgirea N.A.T.O., această grupare fiind formată din state aflate în zona flancului sudic al alianței, România, Bulgaria, statele succesoriale ale R.S.F. Iugoslavia.

Utilitatea integrării în N.A.T.O. pentru România în sensul unui Ral politic degajă consecințe geostrategice; a) scapă Germania de asigurarea securității graniței U.E., cantonată acum pe granița polono-germană și b) înconjoară perfect Bonnul în rețeaua de securitate a alianței nord-

atlantice despărțindu-l de Federația Rusă, element diluant al acestei "antante cordiale" de tip Rapallo.

În definirea interesului național românesc definit prin grila integrării euroatlantice considerăm că în acțiunea diplomatică, politico-militară și economică se impun câteva puncte de reper.

România trebuie să depășească dilema prizonieratului demonstrând Occidentului că este un generator de securitate și o zonă de prosperitate economică, dincolo de avantajele geopolitice și geostrategice evidente. De asemenea, este necesar ca Bucureștiul să fructifice o trăsătură definitorie a procesului prin care orice progres înregistrat într-un anumit sector (militar, economic, cultural), va fi urmat de o cooperare și integrare în domenii alăturate.

Obținerea unor garanții de securitate preliminar intrării prezumtive în N.A.T.O. sau U.E.O. prin construcția unui sistem național de alianțe așezat pe fundamentele realismului și în care polii centrali trebuie să fie Germania, S.U.A., Franța.

Clasa politică românească trebuie să analizeze prospectiv locul și rolul acordului (pact de neagresiune?) Rusia-N.A.T.O., în contextul unei matrici estice în politica externă românească (poate un *Ostpolitik* al României dimensionat de raporturile cu Ucraina, Rusia, Belarus și Republica Moldova). Un asemenea acord bilateral nu ar trebui plasat în zona teoria conspirației, prin care România să fie inclusă într-o "zonă gri" deficitară în securitate.

Deși existența a două state românești este o anomalie istorică, trebuie promovată politica de apropiere și integrare a României cu Republica Moldova, deși există "viteze diferite" în competiția euroatlantică.

Nefiind inclusă în spațiul de securitate al N.A.T.O. și U.E.O. (deși prin declarația de la Petresburg din 1994, țara noastră este partener asociat), pentru România sistemul de aranjamente (bi) multilaterale, cum a fost trilateralul Miciei înțelegeri în perioada interbelică, ar putea o cotă de utilitate politico-diplomatică și strategică.

Această soluție pare a fi activizată prin formula "parteneriatului strategic" cu statele central-europene "noii aliați" ai N.A.T.O.: Polonia, Cehia, Ungaria.

Pentru a nu fi doar o simplă sintagmă pe hârtie, România trebuie să aibă raporturi dinamice în sistemul CEFTA, dar să suplimenteze și relațiile militare cu cei trei actori, cu atât mai mult cu cât Vișegradul nu și-a dezvoltat componentă comună pe acest etaj.

Deși Parteneriatul pentru Pace nu a exclus o viitoare primire selectivă în NATO a unora dintre noile democrații estice considerăm că este util ca factorii de decizie să se folosească de principiul "autoseliecției" în integrarea euroatlantică. Mediul analitic și de putere românesc trebuie să evite dezinteresul strategic al Occidentului față de zona neintegrată în NATO, aprecierea de mai sus fiind emisă recent de politologul ungar Laszlo Lengyel care preciza că Rusia și blocul de putere euroatlantic nu au un interes major față de această Europă mediană neintegrată în NATO sau în sistemul CSI. Pe aceleași coordonate de putere, profesorul Samuel Huntington remarcă într-un recent articol din revista *Foreign Affairs* (nov/dec.1996) și în lucrarea *The Clash of Civilisation and the Remaking of World Order* că NATO este deschis actorilor din grupul de la Vișegrad, statelor baltice, Sloveniei și Croației dar nu și spațiului "musulmano-ortodox" din Europa estică. Această logică de securitate se suprapune pe linia punctată (o "cortină de catifea") dintre creștinătatea romano-catolică/protestantă și lumea greco-slavo-bizantină.

În unele medii de cercetare occidentale, extinderea NATO și a marii puteri UE este bazată pe un sentiment

geopolitic revolut (brațul protector al fostului imperiu habsburgic transfigurat acum prin zona de securitate centro-europeană al cărei contur este desenat de grupul Vișegrad) legat mai degrabă de abordări ale administrației Wilson de la sfârșitul primului război mondial.

Dacă înaintea conferinței de pace de la Paris (1919-1920), SUA doreau, într-o primă fază conservarea Imperiului austro-ungar, pol de stabilitate al Europei Centrale ferit de "balcanizare", în anii '90 pe grila de analiză relevantă mai sus, un scenariu prospectiv al extensiei pactului nord-atlantic s-ar circumscrie zonei aparținând monarhiei dualiste dunărene, peste care acum se suprapun actorii grupului de la Vișegrad: Cehia, Slovacia, Ungaria, Polonia. Desigur, asemenea percepții de securitate nu avantajează România deoarece în geopolitica Alianței ea poate ocupa un rol decisiv.

Iată de ce este necesar, după părerea noastră, ca ecumenismul, dialogul interconfesional să se constituie ca un pilon al integrării României în structurile euroatlantice și o metodă de politică externă eficientă care să contracareze ipoteze de lucru situate pe filonul unei resurecții "medievale" care partaja "republica christiana" în două nuclee teologico-politice antagonice.

Fără a fi tributari mitului poziției geostrategice excelente (neexploatat în cele două războaie mondiale), România se află pe principală direcție geostrategică Est Vest și ar putea întări flancul sudic al NATO, actualmente periclitat de antagonismul teritorial și naval greco-turc, implozia actualului spațiu iugoslav și o posibilă "sfidare islamică" a Turciei.

În acest context, România nu trebuie să vadă numai ca un balast situarea sa geopolitică în vecinătatea arealului balcanic dar nici să absolutizeze poziția sa de "apendice" ale Europei Centrale.

Sintagma "factor de stabilitate" zonal în contextul arcelor de criză regională ar putea fi operantă prin conștientizarea rolului României de "punte" spre aliniamentul strategic sudic al NATO.

România este o piesă importantă în noua arhitectură securitară a Europei de Est în care sistemul de garanții NATO este un element esențial. De asemenea în strategia euroatlantică țara noastră are un loc bine precizat în cazul unui scenariu de tip Cobold (construit de profesorul german Reiner Huber, Universitatea forțelor armate din München) a cărui desfășurare se bazează pe un posibil accident nuclear ucrainean și un puternic aflux de emigranți din Orientul mijlociu. România ocupă o poziție centrală în noua redefinire a strategiei militare a Pentagonului denumită "a celor două evenimente regionale".

De asemenea, țara noastră trebuie să adâncească complementaritatea intersectantă a intereselor României și UE ca una din axele politico-economice fundamentale sau UEO, instrumentul de apărare colectivă a comunității politice europene.

România trebuie să se asigure în Ractualul complex de securitate economică politică-militară că potențiala instabilitate etnică și politică din fostul spațiu al "străinătății apropiate" (*near abroad*) sau posibilele crize balcano-mediterraneene nu s-ar revărsa asupra sa.

Iată de ce, integrarea în structurile europene și euroatlantice este o nouă provocare la adresa României contemporane, iar regresivitatea istorică ne arată că această problemă trebuie privită prin prisma realismului politic și a interesului național.

Constantin Buchet

Memoria documentelor

Ultima revoltă anticomunistă înainte de 1989

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
- JUDECĂTORIA BRAȘOV -
- DOSAR NR. 2926/1987

SENTINȚA PENALĂ NR. 2823

Sedința publică
din 3 decembrie 1987, de la
Clubul Întreprinderii de Autocamioane
Brașov

Președinte - Ștefan Pană
Judecător - Dumitru Comșa
Procuror - Ștefan Roman
Grefier - Maria Boldeanu

[...]

JUDECATA,

Asupra procesului penal de față:

Prin rechizitoriul Procuraturii Generale din 2 decembrie 1987 au fost trimiși în judecată, în stare de libertate, pentru comiterea infracțiunii de ultraj contra bunelor moravuri și tulburarea liniștii publice, prevăzută și pedepsită de articolul 321 alineatul 2 din Codul penal, inculpații: Geneti Aurică, Mutihac Florin, Ștefănoiu Ioan, Gyorko Gheorghe, Broască Dumitru, Sbârn Costică, Bordei Neculai, Zavela Cristian, Toma Lucian-Tudor, Mocanu Ovidiu, Cojocă Nicușor, Grădinaru Ioan, Dascălu Petrică, Brumă Ioan, Farcaș Iosif, Mureșan Vasile, Nicutari Pavel, Anghel Marian-Daniel, Anghel Vasile, State Constantin, Duduc Gheorghe, Sommerauer Werner, Duduc Radu, Gergely Andraș, Ricu Marian, Cocan Constantin, Maniu Gavrilă, Tulai Florin, Ilie Ionel, Neculaescu Marius-Tibi, Vulpe Pavel Cornel, Năstase Dumitru, Paraschiv Nicușă, Hosszu Aurel, Macovei Mihai, Csomos Iosif-Ion, Zaharia Gheorghe, Pușcașu Enea, Oprișan Gheorghe, Sevaciuc Mircea, Voinea Stan, Gergely Arpad, Tudose Eugen, Buceanu Aurel, Creangă Petru, Apetroie Puiu, Haian Aurel, Pîntea Ciprian, Băhnăreanu Costică, Pricope Petru, Boeriu Petre-Marius, Banciu Gheorghe, Haldan Gheorghe, Bobotă Dumitru, Vieru Vasile, Vitoș Ludovic, Bencze Deneș, Micu Ștefan, Filichi Gavrilă, Năstase Ion și Iacob Dănuț.

Prin același rechizitoriu în sarcina inculpaților Toma Lucian-Tudor și Mocanu Ovidiu, s-a reținut și au fost trimiși în judecată și pentru tentativă la infracțiunea de trecere frauduloasă a frontierei prevăzută și pedepsită de articolul 20 raportat la articolul 245 din Codul penal.

Organele procuraturii au reținut și motivat că în ziua de 15 noiembrie 1987, inculpații, care în marea lor majoritate sunt încadrați la Întreprinderea de Autocamioane Brașov, au părăsit locurile de muncă, după care s-au dedat la acte huliganice, au instigat alte persoane la comiterea de astfel de acte, au proferat injurii și amenințări la adresa unor cadre din conducerea întreprinderii, distrugând totodată o serie de bunuri.

Organele procuraturii au mai reținut că inculpații au părăsit incinta unității și s-au deplasat la sediile Consiliilor populare județene și, respectiv

Pe 30 ianuarie 1987, Ceaușescu cerea un nou efort în vederea reducerii datoriei externe printr-o creștere a exporturilor, inclusiv la produsele alimentare. Un decret din 11 noiembrie reducea cu 30% consumul casnic de gaz și de electricitate.

Pe 15 noiembrie 1987, Brașovul, al doilea oraș industrial al țării, era martorul unei uriașe demonstrații muncitorești. Motivul imediat consta în amânarea plății salariilor timp de mai multe săptămâni, iar atunci când au fost efectuate, au fost reduse drastic cu 75-80%. Conflictul a izbucnit la secția 440 de la întreprinderea "Steagul Roșu". Un grup de inițiativă format spontan a încercat să vorbească, dar fără succes, cu conducerea administrativă. Profitând de faptul că în ziua respectivă aveau loc alegeri locale, 150-200 de muncitori au plecat în grup spre sediul județean de partid, unde se afla și Consiliul Popular. Mișcarea s-a transformat curând într-o uriașă demonstrație anticomunistă, coloana ajungând pe parcurs la 10-15 000 de participanți. S-a strigat: "Jos cu dictatura!", "Vrem pâine!", "Jos cu Ceaușescu!", "Muncitori, uniți-vă cu noi, este singura noastră soluție!". Manifestanții au pătruns în sediul Județenei de partid, de unde au aruncat pe geam portretele familiei Ceaușescu, dosare, materiale de propagandă, cu care s-a făcut un foc mare în piață.

Autoritățile au reacționat cu o întârziere de 3-4 ore, cei aproximativ 1 000 de militeni fiind, pe moment, copleșiți. Între timp însă, tancuri ale armatei și trupe de securitate au înconjurat zona. Orașul a fost izolat, timp de câteva zile trenurile n-au mai oprit la Brașov. Legăturile telefonice cu exteriorul au fost întrerupte, iar din oraș se pleca doar cu aprobare specială.

Știrea a avut totuși două căi prin care a penetrat în mediile occidentale: prin intermediul locuitorilor de naționalitate germană din Brașov care apucaseră să-și anunte rudele din Germania de Vest și prin Silviu Brucan, care, prin intermediul directorului Bibliotecii Americane, a trimis un scurt raport despre cele întâmplate la Brașov posturilor de radio "Vocea Americii" și "Europa Liberă".

Represiunea a fost condusă de Emil Bobu și Tudor Postelnicu, ministrul de Interne. Arestările au început pe 16 noiembrie și au continuat și în zilele următoare, ajungându-se la 250-300 de persoane. În urma unei anchete extrem de dure, incluzând și tortura (vezi mărturiile lui Iosif Farcaș, Vasile Anghel, Werner Sommerauer), 61 de participanți la demonstrație au fost trimiși la judecată, fiind condamnați pe 3 decembrie 1987 pentru "fapte de huliganism" și "grava încălcare a normelor de conduită socială". Deportati în alte localități, cei 61 nu s-au putut întoarce la Brașov decât în ianuarie 1990.

municipal, unde, de asemenea au proferat injurii, amenințări, au violentat unele persoane și au provocat grave distrugeri. În drum spre centrul municipiului Brașov, inculpații au procedat la oprirea și blocarea unor mijloace de transport, injuriind și amenințând cu bătaia pe călători și pe diferiți cetățeni.

La acțiunile huliganice comise în afara incintei Întreprinderii de Autocamioane Brașov au participat și alți 8 inculpați și anume: Duduc Gheorghe, Duduc Radu, Sommerauer Werner, Gergely Andraș, Ricu Marian, Cocan Constantin, Hosszu Aurel și Banciu Gheorghe.

În cursul cercetării judecătorești efectuată în conformitate cu prevederile art. 313 și următorii din Codul de procedură penală, au fost interogați toți cei 61 de inculpați, au fost ascultate concluziile procuraturii, ale apărării inculpaților.

Instanța pe baza probelor administrate și anume recunoașterile inculpaților, procesele verbale de cercetare la fața locului întocmite de organele de urmărire penală, actele oficiale depuse de către Întreprinderea de Autocamioane Brașov, Consiliile populare județene și municipale Brașov, precum și declarațiile unui număr de 12 martori, care, la cererea procuraturii și apărării, nu au mai fost audiați, constată și reține în fapt următoarele:

În dimineața zilei de 15 noiembrie 1987, cei 53 inculpați încadrați la Întreprinderea Brașov, în contrast cu activitatea de producție desfășurată în ordine și disciplină, de imensa majoritate a muncitorilor, aflați la lucru în schimbul I, au părăsit locurile de muncă și s-au dedat la grave acte de huliganism, de natură să tulbure ordinea și liniștea în cadrul unor secții ale întreprinderii.

Astfel, așa cum rezultă din declarațiile martorilor Ordace Dan-Aurel, Fejer Atilla, Alistar Aurel, Tudoran Stana,

Păinaș Mihai, Fereșt Mihai, Biro Iulia, Postelnicu Sofia, Cosovo Maria, Olaru Ion, Dochia Ștefan și Cruceanu Florea, precum și din declarațiile tuturor inculpaților, date în fața organelor de urmărire penală și menținute în cursul cercetării judecătorești, la îndemnul inculpatului Geneti Aurică, ce se afla sub influența alcoolului pe care-l consumase înainte de a se prezenta la lucru, Cojocă Niculae, Sbârn Costică, Mutihan Florin, Bordei Neculai și alții au pătruns, cu forța, prin spargerea ușilor și geamurilor cu o rangă, în mai multe secții de producție instigând pe muncitori să înceteze lucrul, lovind și amenințând persoanele care încercau să-i liniștească, sau refuzau să-i urmeze în acțiunile lor huliganice.

De asemenea, așa cum rezultă din probele enunțate, toți inculpații, în jurul orei 10,45 s-au deplasat la clădirea în care se aflau birourile conducerii întreprinderii și au început să amenințe și să injurieze unele cadre. Cu această ocazie, inculpatul Geneti Aurică, a sfârșit două scaune, a răsturnat un birou, iar după ce a părăsit clădirea, împreună cu inculpații Cojocă Nicușor și Sbârn Costică, au spart cu pietre geamurile de la ferestrele clădirii.

După săvârșirea acestor acte huliganice, grupul inculpaților a părăsit incinta întreprinderii și s-a îndreptat spre centrul municipiului Brașov. Pe stradă, ei au amenințat trecătorii, au oprit unele troleibuze, forțând călătorii să coboare, iar pe cei care s-au opus i-au violentat. Ajunși la Consiliile populare județene și respectiv municipale Brașov, inculpații, au pătruns în clădire și, în timp ce proferau injurii, amenințări și strigau cuvinte obscene, au distrus o serie de bunuri materiale, ca de exemplu: geamuri, birouri, aparate telefonice, televizoare și altele.

Din probele administrate, instanța reține că cele mai grave acte de huliganism, de tulburare a ordinii și liniștii

publice, de perturbare gravă a activității normale a unor secții de producție, precum și pe stradă și la clădirile consiliilor, le-au comis Geneti Aurică, Mutihac Florin, Ștefănoiu Ion, Gyorko Gheorghe, Broască Dumitru, Sbârn Costică, Bordei Nicolae, Zavela Cristian, Toma Lucian-Tudor, Mocanu Ovidiu, Cojocă Nicușor, Grădinaru Ioan, Dascălu Petrică și Brumă Ioan.

Asemenea acte reprobabile, care au indignat opinia publică, au comis și inculpații Farcaș Iosif, Mureșan Vasile, Nicutari Pavel, Anghel Marian-Daniel, Anghel Vasile, State Constantin.

În timp ce grupul inculpaților se deplasa spre centrul municipiului, li s-au alăturat un număr de 8 inculpați, care se aflau ocazional pe stradă ori în piața municipiului, și anume: Duduc Gheorghe, Sommerauer Werner, Duduc Radu, Gergely Andraș, Ricu Marian, Cocan Constantin, Hosszu Aurel și Banciu Gheorghe. Acești inculpați au comis grave acte de tulburare a liniștii publice, participând la distrugerea și degradarea unor importante bunuri materiale aflate în clădirile menționate. De asemenea ei s-au exprimat vulgar și au adresat cuvinte obscene persoanelor care au încercat să-i liniștească, recomandându-le o conduită civilizată.

Instanța reține, pe baza acelorasi probe, că la actele de huliganism, de distrugere a unor bunuri, atât în incinta întreprinderii, pe stradă, cât și la cele două clădiri din centrul municipiului, au participat și inculpații Maniu Gavrilă, Tulai Florin, Ilie Ionel, Nicolaescu Marius-Tibi, Vulpe Pavel-Cornel, Năstase Dumitru, Paraschiv Nicușă, Macovei Mihai, Csomos Iosif-Ion, Zaharia Gheorghe, Pușcașu Enea.

Asemenea manifestări contrare normelor legale și celor de comportare se rețin de către instanță și în sarcina inculpaților Oprișan Gheorghe, Savaciuc Mircea, Voinea Stan, Gergely Arpad, Tudose Eugen, Buceanu Aurel, Creangă Petru, Apetroie Puiu, Haian Aurel și Pîntea Ciprian.

În fine, instanța de judecată constată că și inculpații Băhnăreanu Costică, Pricope Petre, Boeriu Petre-Marius, Haldan Gheorghe, Robotă Dumitru, Vieru Vasile, Vitoș Ludovic, Bencze Deneș, Micu Ștefan, Filichi Gavrilă, Năstase Ion și Iacob Dănuț au comis acte de huliganism, de tulburare a ordinii și liniștii publice, participând și la degradarea unor bunuri.

Se reține că după participarea la actele de tulburare a ordinii publice, inculpații Toma Lucian-Tudor și Mocanu Ovidiu au părăsit municipiul Brașov, și, având asupra lor trei hărți, ochelari de înot subacvatic, mingi de plastic și alte obiecte, au încercat să treacă fraudulos frontiera, fiind prinși în ziua de 20 noiembrie 1987, pe raza comunei Schela Cladovei, din județul Mehedinți.

Dan Cătănuș

Un proiect realizat:

Neliniștea lecturii

Printre cititorii acestei reviste, se vor afla și dintre aceia ce vor înlocui netihna așteptării cu voluptățile superbiei, văzând că în paginile noastre nimic din dorințele lor deloc domesticite nu-și va fi găsit loc: nici titluri senzaționale care să încremenească într-o secundă simțurile; nici fraze solemne, reverberând de pioșenie sau desfoliindu-se în sfidare; nici judecăți severe, atribuind vinovății prea adesea irevocabile. Zadarnic vor căuta unii culori tranșante, tari, stridente. Nu vor găsi decât nuanțe calm distribuite printre frânturi de memorie, de senzație rememorată, reîntrupată, de intuiție gătită, readusă din conul de umbră, aproape de buza luminii.

S-ar putea crede că *distanța* în timp ne va împiedica să culegem informațiile necesare reconstituirii și interpretării faptelor; că, trecând patru, cinci decenii, memoria este amenințată de blocaje, iar sensibilitățile de anchiloze; că detaliile și-au istovit sugestia, iar vederile de ansamblu, coerența.

Nici apropierea de evenimentul relatat nu pare a fi lipsită de risc. Aici vin alte distorsiuni. Mărturiile despre ultimul deceniu de totalitarism pot fi parazitare de emfază și grandilocvență singulară. Meritul personal se exhibă în forme alternante imprevizibile. Uneori, simple blocaje contextuale sau frustrări profesionale au dus la afișarea unor biografii complet revizuite. Nici măcar nu mai este vorba de o ediție adăugită, comentată și îmbunătățită, ci de un alt text, încadrat de o altă paginație pe care titlurile sugerează o lectură ce trădează originalul.

Spre a recupera din aceste mărturii pervertite realitatea vieții cotidiene în România anilor '80 tehnicile de investigație sociologică vor fi serios solicitate.

Dacă reconstituirea trecutului apropiat se face sub tentația politicului sau a beneficiului publicitar, rememorarea zonelor mai depărtate așază uneori excursul autobiografic sub dominanta maximei moralități. Această tendință a cuprins unul din cele mai importante sectoare ale memorialisticii postdecembriste. Încă de la începutul lui 1990 presa a fost copleșită de prezența martorilor din spațiul concentraționar: foști deținuți într-unul din numeroasele penitenciare, internați la Canal, dislocați în Bărăgan sau fixați în domiciliu obligatoriu, aruncați în mine de plumb sau pierduti în Balta Brăilei, trudind la uriașe hidrocentrale sau la interminabile diguri în ceea ce a fost denumit cu titlu generic gulagul românesc. Vocile martorilor, active la început în presă, s-au deplasat în volumelor de memorii, apoi în secvențele unor filme documentare sau, în sfârșit, în seriale de televiziune sau reviste, consacrate acestui subiect. Mărimea spațiului concentraționar a devenit genul princeps al perioadei de tranziție.

Octavian Roske

În evoluția formelor de civilizație și a sistemului de valori europene, comunismul în ipostaza sa cea mai ortodoxă, stalinismul a însemnat nu numai un moment grav de ruptură, o sincopă în viața societății românești, dar și o încercare de întoarcere definitivă a țării noastre din făgașul tradițional european, includerea forțată într-un sistem politic, economic și social răsăritean, unde de un sfert de veac se operaseră deja profunde mutații în spațiul vieții umane.

Deși această integrare s-a dovedit în cele din urmă vremelnică și parțială, ea a avut totuși o puternică și nefastă acțiune asupra instituțiilor fundamentale ale statului român înzestrate cu cel mai înalt grad de conservatorism, care, de altfel, au opus cea mai îndârjită rezistență, dar și asupra mentalității, culturii și spiritului, ajungându-se, după ani de zile de constantă presiune asupra unei societăți tensionate, la zidirea alteia, gândită la Moscova și dezvoltată la Dunărea de Jos.

Istoria nu este un fir mereu ascendent și pururea vizibil; dimpotrivă, ea își are deseori cursul ca un râu subteran care își ascunde apa, izbucnind spre tărâmurile imprevizibile. Și cine în secolul nostru, pentru poporul român, posibilitatea revenirii la un destin care aproape timp de un veac însemnase expresia politică a unei turcocratii ce încercă din răsuputeri să rupă Principatele Române din matca lor europeană tradițională?! Atunci, ca și acum s-au construit lumi diferite, cu un Weltanschauung cu atât mai străin spațiului românesc cu cât revenirea la normalitate nu a întârziat să se producă. Ca și atunci, Țările Române se străduiau printr-o politică de echilibru să-și mențină autonomia și ființa națională împotriva a două imperii patronate de Moscova și, respectiv, Viena.

Atunci, ca și în 1944, societatea românească era divizată în lupte lăuntrice, în căutarea unei salvări pe care voievozii înțelepți o găseau în politică așteptării și a neîmplinirii. Dar ceea ce apropie epoca fanariotă de bolșevism nu transpare din primul moment, însă identifică două regimuri totalitare: concentrarea puterii și a deciziei dincolo de fruntariile naționale (la Istanbul și la Moscova), și împrumutul silit al unui mental ce-și propunea fără tăgadă o profundă schimbare a societății românești.

După jumătate de veac, când totul a fost mutat din loc în țara noastră, orice calcul și istorie comparată au nevoie de distanță și de document. Dar așa după cum fiecare popor poartă responsabilitatea propriei sale istorii, comunitățile naționale prezente într-un spațiu geopolitic comunitar se înscriu sub zodă a unor destine guvernate de marile puteri, împărțind cu sau fără voia lor aceeași cale sau abis. Căci cine mai pune sub semnul îndoielii astăzi târgul de la Moscova, din octombrie 1944, când țări și zeci de milioane de oameni ce nu avuseseră și nici nu vroiau să aibă a face cu regimul bolșevic al lui Stalin au fost împinse în lagărul socialist? Niciodată până atunci, pentru un timp atât de îndelungat, atât de puțin nu au hotărât soarta la atât de mulți. Încă o dată, în Istoria Europei, cuceritorul refuza reculul afirmându-și prezența: "J'y suis et j'y rest".

Radu Ciuceanu

9-10 decembrie 1994: Simpozionul

Studiul Totalitarismului. Perspective interdisciplinare

Lucrările simpozionului au fost prezentate în cadrul a cinci secțiuni trei în prima zi, 1) *Studiul totalitarismului. Abordări și surse.* Au prezentat lucrări: prof. Radu Ciuceanu, *Memorialistica și istoria spațiului concentraționar*; lector Cristian Troncotă, *Arhiva S.S.I.: o perspectivă istorică*; prof. dr. Ilie Bădescu, *Fenomenul reeducării o abordare sociologică*; prof. Victor Iliescu, *Criza condiției umane post-totalitare: ipoteze filosofice*. 2) *Orașul sub regimul totalitar.* Au prezentat dr. Dorel Abraham, *Puterea și mediul locuit*; prof. dr. arh. Sorin Vasilescu, *Arhitectura totalitară. O perspectivă comparativă*. 3) *Totalitarismul și teritoriile răpite.* Au prezentat Mircea Druc, *Mecanisme de deznaționalizare în Basarabia și Bucovina de Nord*; dr. Vitalie Varatec, *Unele considerații privind alegerile generale organizate de sovietici la începutul anului 1941 în Basarabia*; Mariana Andrei, *Integrarea culturală în relațiile dintre România și Republica Moldova*; conf. dr. Ion Ciupercă, *Câteva probleme ale unei analize comparative a regimurilor totalitare*; acad. Alexandru Moșanu, *Cercetarea fenomenului totalitar din România prin prisma raportului*

dintre general și particular. În cea de-a doua zi au fost susținute comunicări pe următoarele teme: 1) *Tendințe totalitare în România*

ani postbelici: dr. Dumitru Șandru, *Armata sovietică în România și instalarea noilor autorități după 23 august 1944*; dr. Dănuș Doboș,

Aspect din timpul lucrărilor: Dan Berindei, Nicolae Anderco și Radu Ciuceanu

interbelică. Au prezentat: dr. Florian Tănăsescu, *Pericolul sovietizării României în anii 1918-1919*; prof. dr. Ioan Scurtu, *Probleme privind totalitarismul de dreapta în România partea la 1927*; prof. Paul Caravia, *Drepturile omului și formele totalitarismului în perioada interbelică*; 2) *Regimul totalitar în România sub ocupația sovietică.* Au prezentat: lt. col. Alesandru Duțu, *Totalitarism și oportunism în primii*

Ingerințe politice în viața universitară românească, 1944-1964: conf. dr. Constantin Hlihor, *Prezența armatei roșii în România și evoluția regimului politic în perioada ianuarie-martie 1945*; prof. dr. Vladimir Iliescu, *Moștenirea totalitară și socialismul în România.*

Flori Stănescu,
Mircea Stănescu

Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului

31 mai - 1 iunie 1996: Simpozionul internațional
Europa după Yalta. Experiența totalitară

Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului a organizat la Snagov, în perioada 31 mai - 1 iunie 1996, simpozionul internațional *Europa după Yalta. Experiența totalitară*. La simpozion au participat cercetători și cadre universitare din România, Republica Moldova, S.U.A., Franța, Rusia, Ucraina și Elveția.

În deschiderea simpozionului directorul I.N.S.T., Radu Ciuceanu, a adresat un salut de bun venit participanților. Cu acest prilej, Radu Ciuceanu a declarat că această manifestare "promovează în primul rând valorile democrației și stabilității în abordarea pluridimensională și depășirea barierelor mentale în cercetarea istorică. Cercetarea istorică ne demonstrează că nu există autorități incontestabile care să definească o cunoaștere istorică placată pe adevăr și încărcată de o interpretare a narațiunii istorice de o manieră neutră." Prezent la deschiderea simpozionului, ministrul Cercetării și Tehnologiei, Doru Dumitru Palade a apreciat că "I.N.S.T. a deschis o nouă direcție de cercetare științifică și documentare, situându-se astfel în spațiul de convergență al Academiei Române, al instituției de cercetare și al principalelor universități din țara noastră". Doru Dumitru Palade a relevat sprijinul de care Institutul a beneficiat din partea Ministerului Cercetării și Tehnologiei și a apreciat că revista "Arhivele Totalitarismului" "și-a dobândit un prestigiu necontestat prin problematica abordată și prin profunzimea analizelor". Pe de altă parte, Doru Dumitru Palade a precizat că temele de cercetare coordonate de I.N.S.T. fac parte din Programul național de cercetare și dezvoltare pentru perioada 1996-2000 *Orizont 2000*.

La deschiderea simpozionului a participat și părintele Bogdan, care a transmis un mesaj din partea P.F. Patriarh Teoctist.

Comunicările la simpozion au fost prezentate pe secțiuni. Vineri, 31 mai 1996, au fost susținute comunicările cu tema *Represiune și rezistență*:

- Taras Kyjak (Ukraina), *The Ukraine as Object of Communist Repression*
- Anatol Petrencu (Moldova), *Procese de exterminare a basarabenilor în primii ani postbelici (1944-1946)*
- Adrian Brișcă (București), *Rezistența armată anticomunistă din Bucovina (1944-1958)*
- Marian Cojoc și Nicolae Chiselef (Constanța), *Aspecte ale rezistenței antitotalitariste în Dobrogea (1948-1958)*
- Emil Sebeșan și Ileana Silveanu (Timișoara), *Rezistența anticomunistă în Banat*
- Ion Bălan (Giurgiu), *Frământări sociale în județul Vlașca (1945-1949)*
- Cristian Troncotă (București), *Serviciul de informații al M.N.R. (1945-1946)*

La secțiunea a doua, comunicările au fost grupate sub titlul *Armata națională și armata de ocupație*

- Gen (r) C. Lăteș (București), *Politicizarea armatei române (1944-1958)*
- Col. Al. Dușu (București), *Destructurarea armatei române de către Comisia Aliată de Control (Sovietică) în primii ani postbelici*
- Florica Dobre (București), *Drama generalilor români în primii ani totalitari postbelici*

• Col. Petre Otu (București), *Marele Stat Major în apărarea lui Gheorghe I. Brătianu și Ion Mihalache, victime ale procesului de comunizare a țării, 1945-1947.*

• T. Volokitina (Rusia), *Perspectivile dezvoltării României după al II-lea război mondial, în lumina documentelor Comisiei Litvinov (lb. rusă)*

• Flori Stănescu și Dragoș Zamfirescu (București), *Considerații despre ocupația sovietică în România în perioada 1944-1946.*

Secțiunea a treia a grupat comunicări

Aspect din timpul lucrărilor: Victor Iliescu, Octavian Roske și Claudiu Degeratu

despre *Justiție și totalitarism*.

• Vitalie Văratec (Moldova), *Justiția română sub presiunea politică sovietică: cazul procesului Antonescu*

• Dănuț Doboș (Iași), *Experiența comunizării învățământului superior - cazul Universitatea București*

Sâmbătă, 1 iunie 1996 au fost prezentate comunicări la secțiunea *Manipularea ideologică*.

• Gh. Buzatu (Iași), *Despre "eroii" comunizării României. (După informații din arhivele Kominternului și Kominformului)*

• Dumitru Șandru (Iași), *Lege și abuz în România anilor 1944-1948*

• Gh. Onișoru (Iași), *Atitudini politice ale clerului în România postbelică (1944-1948)*

• Paul Caravia (București), *Fenomenul religios în totalitarism*

• Antonio Faur (Oradea), *Aspecte ale comportamentului militarilor sovietici în Crișana, sept 1944-dec. 1944*

• Octavian Roske și Claudiu Degeratu (București), *Colectivizarea agriculturii în România (1949-1962). Scenarii represive.*

La secțiunea a V-a, sub titlul *Mentalități în totalitarism și post-totalitarism*, au susținut comunicări:

• Sorin Botnaru (București), *Formarea*

câmpului politic în România. Consecințele pe termen lung

• Șerban Andronescu (SUA), *Totalitarianism, Democracy and the New Socialism in USA and Europe*

• Victor Iliescu (București), *Criza morală în post-totalitarism și cele trei alibiuri*

• Pierre du Bois (Elveția), *Ceaușescu în power - a process inquiry*

Simpozionul s-a încheiat cu comunicările din secțiunea a VI-a, cu titlul *Consecințe ale Yaltei în Europa*

• Constantin Buchet (București), *Democrația occidentală și tehnica preluării puterii*

• Radu Ciuceanu (București), *Politica sovietică față de România între pragmatism și ideologie*

• Ioan Chiper (București), *Relațiile româno-sovietice de la armistițiul la guvernul Rădescu*

• T. Pokivailova (Rusia), *Consecințele Yaltei pentru țările învecinate ale U.R.S.S.*

• Florin Constantiniu (București), *Ianuarie 1946: reprezentativitatea iluzorie a guvernului Groza*

• Mihai Retegan (București), *Europa după Yalta - evoluții politice în spațiul de influență sovietic.*

11-12 decembrie 1998: Al treilea simpozion internațional FENOMENUL TOTALITARISMULUI ÎN EUROPA DE EST

- București, Cercul Militar Național (Sala Bizantină, ora 9.30) -

În continuarea bogatei și neobositei sale activități de cercetare și editare, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului organizează, pe parcursul a două zile, un nou simpozion internațional, care își propune ca subiect studiul fenomenului totalitar în Europa de Est. În acest sens au fost invitați cercetători atât din România, cât și din zone învecinate (Federația Rusă, Ucraina, Moldova) sau foarte îndepărtate (Japonia, Coreea de Sud). Comunicările prezentate vor fi aduse la cunoștința publicului larg prin intermediul publicațiilor institutului.

Participă personalități ale comunității științifice ca: acad. Dan Berindei (Academia Română), acad. prof. Dinu C. Giurescu (Universitatea București), acad. Răzvan Theodorescu (București), prof. Ioan Seurtu (Universitatea București), prof. Gh. Buzatu (Centrul de istorie și civilizație europeană Iași), prof. Ioan Chiper (Inst. N. Iorga, București), Ovidiu Bozgan (Universitatea București), Ion Șiscanu (Chișinău), Anatol Petrencu (Chișinău), Rubliov Sergheevici (Kiev), Lilia Belousova (Odessa), Nak Whan Paik (Seul) și mulți alții.

Rădăcinile europene ale totalitarismului

Tradițiile sunt modele de sistematizare a experiențelor spirituale (sufletești) ale unei colectivități. Datorită lor, indivizi diferiți și fără contacte directe între ei, generații diverse etc., împărtășesc aceeași experiență spirituală. Comunitatea tradițiilor este, deci, comunitatea noologică a unui popor sau a unei grupe de popoare.

Gândirea care se grăbește să condamne atât de complet tradițiile, adică experiența noologică (nous = spirit) a unei colectivități, va sfârși prin a se exila în utopie, căci va fi nevoită să plaseze sensul salvator într-un spațiu situat nicăieri (în U-topos), în orizontul unei experiențe care nu s-a petrecut niciodată. Utopia este forma cea mai acută a ruperii de experiențele noologice (spirituale) fixate în tradițiile unei colectivități. Utopismul va îndemna colectivitatea să-și părăsească tradițiile, felul de a fi, înțelepciunea acumulată, modul de viață, maxime și obiceiuri în numele unei promisiuni al unei "Țări făgăduite", care n-a fost trăită de nimeni, niciodată, ci doar gândită de mintea utopică. Aceasta este diferența dintre Tradiție și Utopie, dintre un viitor întemeiat pe experiența noologică a unei colectivități și un viitor întemeiat pe o gândire utopică, ruptă de comunitatea spirituală a popoarelor.

Ruptura aceasta are rădăcini foarte adânci care coboară până în secolul al XII-lea, dar veacul care a generalizat-o, izvodind o funcție nouă (în mediul și din substanța acestei rupturi) a fost secolul al XVIII-lea. Această nouă funcție socială, remarcă Tocqueville, a fost aceea a ideologului. Revoluția franceză, precizează Tocqueville, a generat tipul social al "ideologului", în vreme ce revoluția engleză a generat tipul social al "specialistului". Manifestările ideologului se hrănesc din lupta aceasta nouă împotriva tradițiilor (a oricărui tradiții) și din credința (dogmatică) în puterea "ideologilor", a acelor "idei suspendate" pe cerul utopiilor, produse ale mediilor intelectuale rupte de cadrele marilor experiențe noologice ale comunităților umane: de la familie și până la Biserică ori la solidaritățile corporilor profesionale. Un mare "ideolog" al secolului al XVIII-lea, Rousseau cerea, de pildă, ca oamenii să fie emancipați de "prejudecățile părinților lor".

Iată care era concepția revoluției: "Trebuie să remodelezi integral un popor dacă dorești să fie liber, să-i distrugi prejudecățile, să-i alterezi obișnuințele, să-i limitezi necesitățile, să-i smulgi viciile, să-i purifici dorințele (...). Tranziția unei națiuni oprimate la democrație este ca un efort prin care natura se trezește la existență din nimic".

Cel ce urma să elibereze poporul era însă omul politic, revoluționarul pur.

Imperativele egalitarism, libertate, raționalism erau socotite "valori eliberatoare și purificatoare". "Statul de drept" urma să fie edificat de revoluție. Acțiunea purificatoare a revoluției presupunea, însă, imanența fundamentelor statului de drept, incorporate în "omul bun și rațional de la natură", capabil să edifice "societatea rațională".

Negând valorile "societății raționale" și ale statului de drept în "societatea istorică reală", teoriile dreptului natural și ale contractului social le plasează în "fiecuna omului natural". În secolul al XVIII-lea, ne confruntăm, iată, în numele tranziției și al revoluției cu această gnoologie imperativă și agresivă a "remodelării întregului popor", a distrugerii memoriei (operație echivalentă cu o spălare pe creier), a luptei contra simbolurilor și contrafigurilor exemplare ale trecutului, pentru uitarea evenimentelor-cheie, a ideilor-forță, ale conștiinței sau memoriei colective. Aceasta este esența etosului compulsiiv al revoluției. Este drept că epoca încercuiește manifestările puterii cu exigentele "legii morale".

Ilie Bădescu

Cine este Moș Crăciun?

Prima din salba de sărbători ale solstiului de iarnă, Crăciunul stă și astăzi în atenția cercetătorilor care se întrec în a-i găsi sorgintea și înțelesurile dintâi.

Unii mai îndrăzneți merg cu presupunerile până la cultul solar de proveniență iraniană al zeului Mithra (A. Sanielevici) sau combinând ritualuri vechi ca arderea buturugii la albanezi și povești bogomilice imposibile ca Gh. Moșu ajung la același cult al soarelui, dar de origine geto-dacă. Lingviști ca Hașdeu derivă cuvântul Crăciun din latinul *crastinum*, alții din *calatio* (chemare), în fine din *creatio* (Al. Graur, Al. Rosetti) părere la care ne raliem. Acestea i se aduc, totuși, critici îndreptățite că anume sensul lui *creatio* nu ar corespunde aceluia de *natalis*. Sărbătorim doar ziua nașterii lui Cristos, la francezi *nativité* la ruși *rozdestvo*. Creația nu-i tot una cu nașterea, în concepția teologică ea fiind *ab nihilo*, "din nimic".

Toată încurcătura vine din suprapunerea a două sărbători. Aceea a nașterii lui Iisus s-a așezat peste o alta, nu neapărat precreștină cum sunt atâtea înclinați să creadă, fapt care îi duce cu risipă de erudiție în sublime rătăcirii până în preistoria popoarelor.

Fapt este că denumirea "crăciun" o întâlnim cu sensuri apropiate la neamurile care au păstrat dacă nu limba, ca al nostru, cel puțin obiceiuri latine. La români ca și la albanezi, la aceștia în sens mai general crăciun desemnează butucul, buturuga care se arde în noaptea de 24/25 Dec. La sârbo-

croați întâlnim cuvântul în toponimie sau onomastică, de altfel și la noi (Crăciun, Crăciunești, cetatea Crăciuna etc.). În vechime termenul era folosit și pentru toiaș; "vor fi pedepsiți cu crăciunul", se zicea în oarecare Pravilă. Dar cum vom putea împăca cele două înțelesuri de creație adică și de butuc, toiaș, cracă de la care ar mai putea deriva. Și mai ales cum vom ajunge să reconstituim ființa purtătoare de nume care pentru noi toți de atât amar de ani se numește Moș Crăciun?

Colindele despre nașterea Mântuitorului ne vorbesc numai despre naștere, despre cerurile deschise asupra pruncului divin, deasupra căruia coboară cetele îngerești. Povestea bogomilică despre Crăciun, ciobanul mitic, gazda în staulul căreia s-a întrupat cuvântul lui Dumnezeu e o blasfemie, căci nu putem crede că blândul moș, iubitorul de copii, ar fi tăiat mâinile nevastei sale pentru că ar fi ajutat-o la naștere pe Sfânta Fecioară. Neaflând nimic din colindele religioase și pentru a nu mai bate drumurile rătăciților prin preistorii, am căutat în colindele noastre laice înțelesurile ce păreau a fi atât de ascunse. Astfel, în seria de colinde culese de G. Dem Teodorescu găsim unele ale căror simboluri pot fi interpretate într-un sens ce luminează misterul acestei sărbători, nu pentru că ar fi fost prea esoteric, ci doar prin simplă uitare și părăsire.

De altfel, sărbătoarea de Crăciun la români cel puțin e o sărbătoare de substrat, dar cum se va vedea, și de susținere a sărbătoririi nașterii Fiului

Omului. Într-un colind de familie, o variantă culeasă de prin zona Buzăului, stăpânul și stăpâna casei erau asimilați de colindători perechi biblice Adam și Eva. Stăpânul casei e văzut dansând la rădăcina mărului - reprezentare a pomului vieții:

"Cu ocaua-n stânga
Cu toiașu-n dreapta
Toiaș răsucește
În sus l-azvârlește,
'N palmă-l sprijinește
Și ne ferecește.

Stăpâna casei la rândul ei e văzută între crengile mărului, în leagăn de mătase, cosând cămașă soțului și imitând gestul Evei

"Coase, - nchindisește,
Trage-și câte-un fir,
Rupe-și câte-un măr;
Și-n sus l-azvârlește,
'N palmă-l sprijinește.

Nu e greu să vedem în stăpânul casei pe Adam, adică cel creat, jucându-și toiașul, Crăciun, așadar căci doar Adam a fost creat, ci nu născut, strămoșul omenirii. În ce privește relația dintre Adam și butucul sau buturuga ce arde în cinstea lui e de amintit o legendă a lemnului Crucii pe care a fost răstignit Cristos, produsă de Mozes Gaster în *Literatura populară română*, București (1888). Lemnul ar fi crescut din cununa lui Adam împletită dintr-o ramură a pomului raiului de către fiul său Seth. Dintr-o ramură a copacului, după potop, Seth a făcut un foc "deapurarea" întru pomenirea tatălui său. Pentru sodomie inconștientă Lot ar fi fost pedepsit de Abraham să ude cu apă adusă în gură

tăciunii din acel foc, până când vor înverzi și vor înflori. În mugurirea și înflorirea lemnului uscat ca semn de iertare a păcatelor o întâlnim în obiceiul sorcovei - azi pierdut. De sfântul Andrei (30 noiembrie) mamele de familie rupeau smicele de măr, păr și trandafir pe care le puneau într-un vas cu apă să înverzească și să înflorească. Acestea, care exact în ajunul Anului Nou înfloreau, erau legate în sorcovă și înmânate copiilor pentru a-i colinda de Anul Nou pe bătrânii casei. Așadar, Sorcova simbolizează cununa lui Adam, moșul nedespărțit de pomul vieții. E de notat că înțelesurile sărbătorii Moșului Adam sau Crăciun ar fi fost încă vii în sufletele noastre și nu le-am fi căutat azi cu tot dinadinsul, dacă ne-am fi păstrat neatinse datinile. Încă de pe la jumătatea secolului al XIX-lea cultul mărului, pomul vieții, a fost înlocuit treptat de acela al bradului, de sorginte germanică, care la noi, ținea de rituri funerare. Petre Ispirescu povestea cum, copil fiind, a văzut un brad gătit și luminat la ferestrele unui îmbogățit al zilei. La rândul ei, sorcova a fost confecționată din hârtie și cumpărată din târguri de la negustori, astfel că gestul sorcovitului a devenit formal. Colindele în care religiosul și profanul se împleteau organic în dulci cântări au fost uitate. Secolul tehnicist și fără credință al capitalismului cosmopolit și al socialismului internaționalist și devastator a convertit și sufletul țaranului român spre un universalism egalitar și lipsit de substanță.

Constantin Radu-Maria

Lista publicațiilor editate de Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului în perioada 1994-1998

Revista "Arhivele Totalitarismului":
numerele 1/1993, 1-2/1994, 3/1994,
4/1994, 1/1995, 2/1995, 3/1995, 4/
1995, 1/1996, 2-3 /1996, 4/1996-1/
1997, 2-3/1997, 4/1997, 1/1998, 2-
3/1998 (sub tipar).

COLECȚIA DOCUMENTE:

Ioan Scurtu (coordonator),
*Totalitarismul de dreapta în
România. Origini, manifestări,
evoluție, vol. I, 1919-1927, format 17
x 24 cm., 680 p.*

Florian Tănăsescu (coordonator),
*Ideologie și structuri
comuniste în România, vol. I, 1917-
1918, 536 p., 17 x 24 cm.*

Florian Tănăsescu (coordonator),
*Ideologie și structuri
comuniste în România, vol. II,
1918-1919, 420 p., 17 x 24 cm.*

**Radu Ciuceanu, Ioan
Chiper, Florin Constantiniu, Vitalie
Văratec, Misiunile lui A.I. Vâșinski
în România. Din istoria relațiilor**

*româno-sovietice, 1944-1946.
Documente secrete, 272 p., 17 x 24
cm.*

**Adrian Brișcă, Radu
Ciuceanu, Rezistența armată din
Bucovina, vol. I, 1944-1950, 440 p.,
17 x 24 cm.**

**Radu Ciuceanu, Octavian
Roske, Cristian Troncotă,**

*Începuturile mișcării de rezistență
din România, 1945-1946, Vol. I*

COLECȚIA MEMORII:

**Radu Ciuceanu, Memorii.
Intrarea în tunel, vol. I, 424 p., 13 x
20 cm.**

**Radu Ciuceanu, Memorii.
Potcoava fără noroc, vol. II, 328 p.,
13 x 20 cm.**

**Radu Ciuceanu, Memorii.
Pecetea diavolului, vol. III, sub
tipar.**

**Lucian Plapșa, Soarele de la
nord, 368 p., 13 x 20 cm.**

**Gheorghe Jurebie, Frontierele
identității, sub tipar.**

COLECȚIA DICȚIONARE:

**Paul Caravia, Virgiliu Șt.
Constantinescu, Diac. Ștefan
Iloaie, Mărturisitori de după gratii.
Slujitori ai Bisericii în temnițele
comuniste, 88 p., 12 x 21 cm.**

**Paul Caravia, Virgiliu Șt.
Constantinescu, Florin Stănescu,
Biserica întemnițată, România 1944-
1989, 464 p., 17 x 24 cm.**

**Alesandru Dușu, Florica
Dobre, Eroii români pe Frontul de
Răsărit (1941-1944), vol. I, 176 p.,
13 x 20 cm.**

Sediul Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului,
str. Arhitect Grigore Cerchez, nr.16, București, 1

Anii necunoscuți ai lui Iisus (III)

(urmărire din numărul trecut)

Desigur, viața cu vicisitudinile și neprevăzutul ei i-a despărțit pentru mai mulți ani pe cei doi copii. Ioan ar fi intrat încă din adolescență sau poate mai devreme în secta esenienilor cum cred cei mai mulți bibliști, interpretând zgârcita referință a evanghelistului Luca: "Iar copilul creștea și se întărea cu duhul. Și a fost în pustie. (Luca 1.80), Cardinalul Jean Danielou în cartea sa "Sulurile de la Marea Moartă" și creștinismul primitiv" crede că prin "pustie" încă s-a referit la mănăstirea esenienilor de la Qumran, din nordul Marii Moarte, un copil neputând supraviețui în deșert.

De la Iosif Flavius, istoricul evreu, oarecum contemporan cu evenimentele, știm că esenienii, care trăiau în celibat, obișnuiau să adopte băieți ce proveneau din familii evreiești cucernice, pentru completarea efectivului mănăstirilor lor. Se crede că nu altfel fi procedat și preotul Zaharia, acesta la bătrânețe încredințând fiul pentru educație și învățatură mănăstirii de la Qumran. Aici Ioan va fi învățat regulile aspre ale castei, ar fi deprins cultul sârăciei și tot de aici i-au survenit viziunile apocaliptice ale profețiilor sale.

În ceea ce privește pe Iisus, dacă e să-i dăm crezare lui Renan, acesta ar fi rămas în Nazaretul Galileei, alături de familie, crescând ca un copil supus părinților și plăcut comunității, așa cum ne asigură Luca (1.51,52), singurele călătorii fiind doar cele anuale de Paști, la Templu, de la an la an crescând în el sentimentul de împotrivire și revoltă împotriva practicilor barbare ale sacrificiilor. (A se vedea și Jacques Duquesne în *Iisus*, Ed. Humanitas).

Ar fi lucrat alături de tatăl lui adoptiv și după moartea acestuia, de unul singur, unele necesare muncilor agricole, printre care pluguri și juguri și i-ar fi învățat pe consăteni, slujindu-se de aceste unelte, simbolurile dreptății și ale vieții active, după cum ne încredințează Iustin Martirul, trăitor pe la mijlocul sec. al II-lea, autorul unor *Apologii* pentru Iisus și al câtorva *Dialoguri*. Aceste pilde de dinaintea perioadei evanghelice nu ne sunt cunoscute, dar în "Evangelia după Matei" găsim o referință expresă la ceea ce înțelegea Iisus prin jug, cu care își asemăna propria doctrină. "Luați jugul meu asupra voastră și învățați de la Mine, căci Eu sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă pentru sufletele voastre. Căci jugul meu este bun și sarcina mea este ușoară" (Matei 11.29,30).

Ca și Iosif, el va fi fost consultat în problemele mai dificile ale comunității. După Talmud, dulgherul era considerat prin natura muncii sale, ca fiind înzestrat cu simțul măsurii, de aceea se întreba în cazul unor dezbateri mai spinoase: "Nu cumva se află printre voi vreun dulgher sau fiu de dulgher, care să răspundă la această întrebare?"

Nu știm când a murit Iosif, dar el trebuie să mai fi trăit încă mulți ani după episodul relatat de Luca privind pe Iisus în Templu la doisprezece ani. După un text de origine coptă care pretinde că relatează însăși povestirea lui Iisus despre moartea lui Iosif, acesta ar fi trăit 111 ani și ar fi murit în urma unei boli contactate după o călătorie făcută la Ierusalim la Templu. Dacă acceptăm, în conformitate și cu Evangelia lui Iacov, că Iosif ar fi avut 90 de ani la momentul logodirii sale cu Maria și că aceasta l-ar fi născut pe Iisus trei ani mai târziu, așa cum pretinde textul de origine coptă, Iisus ar fi împlinit la moartea tutorelui său vârsta de 18 ani. Prin

meseria și pioșenia sa bătrânul Iosif devenise destul de cunoscut în întreaga Galilee, devreme ce Filip, unul dintre primii ucenici, care era din Betaida, localitate aflată la vărsarea Iordanului în lacul Tiberiada, îi pomenește numele când îl recomandă pe Iisus lui Nathanael: "Am aflat pe acela despre care a scris Moise în Lege și proorocii: pe Iisus din Nazaret, fiul lui Iosif". (Ioan 1.45).

Iisus va fi stat așadar destulă vreme în umbra tatălui său din punct de vedere social și economic și în aceea a fratelui sau

și pe cele apocrife nu ne oferă decât sugestii, și acestea destul de vagi, pentru a încropi o biografie cu o oarecare marjă de certitudine. E locul în care încep supozițiile și înfloresc fanteziile. Bibliștii serioși ocolesc cu grijă subiectul. Și totuși acești ani sunt anii gestației unei religii care în devenirea ei glorioasă va schimba definitiv fundamentele spirituale ale unei mari părți a lumii.

Cercetătorul onest rămâne de obicei la poalele acestui munte de mister, aproape inaccesibil, cel ce se aventurează seamănă

Iacob, din punct de vedere religios. Altfel nu ne-am putea explica uimirea nazarinenilor, când după ce primește botezul de la Ioan, reîntors în mijlocul lor, le vorbește acestora cu îndrăzneală în sinagogă, despre misiunea sa: "Oare nu este El fiul Teslarului? Oare nu este mama lui, Maria? Și frații lui: Iacov, Iosif, Simon și Iuda? Și surorile Lui nu sunt toate la noi? Deci de unde are acestea toate? Și găseau în El prilej de poticnire", (Matei 13, 54, 57).

Devine clar că El nu se remarcase în mod deosebit în sânul propriei comunități. Concitadinii nu i-ar fi acordat prea mare considerație tânărului meditativ și tăcut, care li se părea poate prea libertin față de recomandările Legii și prin urmare nedemn de luat în seamă.

Și nici Iisus nu a căutat să se impună comunității cu tot dinadinsul. Sfaturile pe care le va fi dat, n-au depășit probabil o sferă restrânsă de preocupări și de ele au beneficiat puține persoane și de regulă dintre cei mai tineri, care-i veneau în atelier cu diverse comenzi de tâmplărie. O cutumă evreiască imposibil de călcat într-o societate patriarhală interzicea oricărui bărbat să dea învățături și povești altora, înaintea împlinirii vârstei de treizeci de ani (după Pirke Abbot - *Hotărâri ale părinților*). Se vede că Iisus s-a supus acestei cutume, cel puțin cât a stat în Nazaret, cu atât mai mult cu cât avea convingerea, pe care o va împărtăși mai târziu ucenicilor, anume că nicăieri nu este prețuit un prooroc mai puțin decât în patria și în casa lui". (Matei, 13.47)

Asupra perioadei de optsprezece ani, aflată între vârsta de doisprezece ani, despre care doar Matei și Luca ne mai furnizează unele date, și până la botez - știm că avea treizeci de ani când l-a primit de la Ioan - de obicei se tace. Datele extraevangelice sunt cvasiinexistente iar evangheliile, incluzând

exercitat pentru prima oară puterile de tămăduitor. Luca pomenește în treacăt de o Suzană, din care a scos duhuri rele și de Ioana, soția lui Huza, ispravnicul lui Irod Antipa, din cetatea Tiberiadei. I se dusese, așadar, fama de tămăduitor, mult mai înainte decât aceea de învățător, în ciuda faptului că acționa cu discreție.

Prima minune în public o face la Cana este vorba de schimbarea apei în vin la nunta, după unii bibliști, a lui Nathanael unul din primii săi ucenici, după alții, a lui Simon Zelotul. Asupra detaliilor și semnificațiilor acestei minuni vom vorbi cu altă ocazie. Aici vrem să evidențiem doar faptul că Maria, mama sa, îi cunoștea puterile, fiindcă tocmai ea i-o cere, sigură că Fiul nu o va refuza. Iată dialogul: "Nu mai au vin", îl avertizează Maria. Femeie, ce am a face eu cu tine? Nu mi-a venit încă ceasul", încearcă să se apere Iisus. Maria nici nu catadicese să-i răspundă și poruncește slugilor: "Să faceți orice vă va zice". Și Iisus se execută, poruncind să i se aducă apa, pe care o transformă în vin.

Aceste cereri ale mamei către Fiul ca să intervină în cazuri diverse, unele mai grave, altele chiar disperate, fiind vorba de viață și de moarte, trebuie să se fi produs și cu alte ocazii și Iisus poate să se fi apărat cu aceleași cuvinte "că nu i-a venit ceasul", dar voința mamei se impunea invariabil întotdeauna.

Putem conchide că pe calea miracolului, Iisus a pășit la voința mamei sale.

Miracolul de la Cana a mai avut și o altă urmărire fericită, dincolo de veselia firească a nuntașilor, fiindcă a reunit familia cel puțin pentru un timp dezmembrată și poate dezbinată încă înainte de moartea lui Iosif. S-a coborât la Capernaum împreună cu mama, frații și ucenicii lui și acolo n-au rămas multe zile, ne spune evanghelistul Ioan (2.12).

Încă de pe vremea când trăia Iosif, Iisus trebuie să fi făcut unele călătorii mai lungi sau mai scurte "după cum îl mâna duhul său", ne spune un text apocrif, ori după cum îl chema setea lui nepotolită de a cunoaște, am traduce azi.

E de neconceput ca unul dintre cei mai mari fondatori de religii să fi petrecut anii cei mai frumoși ai tinereții sale într-un târgușor provincial, mulțumindu-se doar să-l ajute pe tatăl său adoptiv în atelierul de tâmplărie și să se adape la nesfârșit din înțelepciunea oferită de vechile suluri ale Scripturii, aflate într-o ladă din Sinagogă. Noi credem că celebra parabolă a fiului rătăcitor, dincolo de tâlcul său religios are și o conotație biografică. Iosif trebuie să fi tăiat mai mulți viței, ori de câte ori acest mezin se întorcea acasă după îndelungi absențe. Și nu ne este greu să vedem în fratele cel mare gelos pe iubirea arătată de părinte pentru rătăcitorul său fiu, chiar pe Iacov, cu atât mai mult cu cât în parabolă o replică a tatălui său indică o situație juridică clară între cei doi frați, anume că cel mare era fiu de drept iar cel mic dar adoptiv, așadar similară cu aceea în care erau Iacov și Iisus. "Fiule, îi spune tatăl, alias Iosif, tu întotdeauna ești cu mine și tot ce am eu este al tău (subl.n). Dar trebuia să ne veselim și să ne bucurăm, pentru că acest frate al tău era mort și a înviat, era pierdut și a fost găsit."

(va urma)

Constantin Radu-Maria

poesis

Poezii din închisori - POETI ANONIMI

Aici e Aiudul

Ardealul de azi nu-și mai cântă senin
rapsodia unui eroic destin.
Un cântec se-aude și-acela zălud:
Aici e Aiudul, aici e Aiud !

Și dacă-ntreba-vei izvor cu izvor
rapsodia unui eroic popor,
în susur auzi doar răspunsul lui ud:
Aici e Aiudul, aici e Aiud !

Aici e Aiudul, aici e Aiud,
răsună din piepturi cuvântul durut.
Aici unde viața își cântă imn sfânt
un neam se coboară cu fruntea-n pământ.

Satan de-ar voi ca și vechiul lui vad
să se cheme altfel, de cum este, iad,
ar spune sinistru cu glasul lui crud:
Aici e Aiudul, aici e Aiud !

Cenușarul

Te-am încheiat frumos și fără silă,
cu un ciocan, cu-o foarfecă și-o pilă,
și într' o noapte trudnică și grea,
ți-am dăruit un ceas din viața mea.

Cu mâini de rob, croit din tabla moartă,
te-am dichisit cu dragoste și artă,
și-acum te pun la soba, ce din plin,
la iarnă, va-ncălzi într-un cămin.

În dimineața albă de cleștar
ce mână te-o atinge, cenușar ?
De mamă bună sau de domnișoară,
mâini de țarancă sau de proletară ?

Ori cine-ar fi, tu spune-le-n surdină,
tot dorul meu de luptă și lumină,
și cum îmi chinui viața mea amară
între o ciorbă neagră și-o ocară.

Mai spune-le cum ard după o carte,
după o slovă scrisă de departe,
după un crâng, străluminat de lună,
după o pâine, după-o vorbă bună.

Dar pentru toate-acestea să le spui,
n-arunc cu piatra-n fruntea nimănui,
că împăcat cu soarta, eu nu gem,
nu mă-nconvoi și nici nu mai blestem.

Când vor zvârli cenușa ta în vânt,
tu, să le spui acest umil cuvânt,
să-mprăști iertarea mea și-a humii,
spre cele patru colțuri ale lumii.

Singur în celulă

Aici, pământul s-a scurtat de-o șchioapă
și timpul scos din lume e pustiu.
Eu sunt acel ce s-a trezit în groapă
și nu-și aduce-aminte c-a fost viu.

Pe fresca plăzmuirilor din viață
un braț nemilostiv a tras cu var;
nici chipuri, nici culori nu-mi trec prin față
doar albul aiurit și mortuar.

Și pare-ating augusta veșnicie,
zăcând adânc în golul absolut.
O zi se scurge lungă cât o mie,
dar zece mii s-au scurs cât un minut !

Sărmane suflet, meșter pe ruine,
ce-a mai rămas din tot ce-ai făurit ?
Nu prețuiesc nici cât un mărăcine
și-atât sunt viu cât știu că n-am murit.

Nădejdea însăși, suptă de-ndoială,
o tot chitesc și iarăși o desfac:
E ca o jerbă artificială,
cu verdele uscat și dat cu lac.

Invocație

poetului și luptătorului Radu Gyr

Radule, Radule, Gyrule, taică,
Cum veniși să ne-nveți cum se moare
În ritm de flacăra, între ochi de cicoare
Și-n apusuri de blândă șerpoaică.

Haiduc și cântăreț de rit oltean
Vorba ți-a fost asemenea cu fapta
Ca Alimoș ai închinat cu dreapta
Și-un Manea te-a lovit pe sub mintean.

Radule, Radule, Gyrule, frate
Pana mea se pleacă în tăcere
Sub panașul tău de om cu avere
De minte și inimă și de de toate.

Ce bine mi-e să îți alătur graiul
Și să te simt aproape ca pe-un neică
Să pot rima din nou oaia și plaiul
Și dragostea cu-o poală de scurteică.

Constantin Radu-Maria

Dă-mi drumul...

Dă-mi drumul din temniți, Iisuse,
sau ia-mă la Tine în cer;
în lanțuri mi-s mâinile puse
mi-e sufletul, doruri apuse
și-n lanțuri, menit sunt să pier.

Dă-mi drumul că mama-i bătrână
și plânge cu lacrimi de jar;
de pâine, ea n-are fărâmbă,
dă-mi drumul s-o văd pe bătrână
și-aruncă-mă'n temniță iar . . .

Dă-mi drumul Iisusule Bune,
sunt tânăr și vreau să trăiesc;
când soarele roșu apune,
zefirul când cântă pe strune,
iubita-mi aș vrea să-nălțesc.

Ucide-mă Doamne cu pietre
sau bagă-mă-n negrul pământ;
ucide-mă-n chinuri încete,
otravă să beau dă-mi, cu sete,
c-aici e mai rău ca-n mormânt ! . . .

Dedublare

M-am cufundat ca-ntr-un sicriu în mine
iar sufletul desprins parcă de trup
în spații care nu se întrerup
s-a ridicat setos de culmi senine.

Nu sunt acum decât pământ de oale,
din mine numai lutul a rămas,
căci sufletul colindă fără pas
poteci de raze prin albastrul moale.

Ce-ar fi să nu-l mai chem în formă oare
să-l las în lumea goală de azur
iar eu să mă întorc pe drumul sur
pe care orice tresărire moare.

De ce să-l strâng într-un contur de humă
când el este fărâmbă de Olimp
ce nu cunoaște depărtări sau timp
eu mă sfârșesc, dar el nu se consumă.

El este numai suflu care zboară;
eu, greutate care mă cufund.
Din adâncimea lui fără de fund
păstrez neputincios ecoul doară.

Nu știu ce-l ține încă-n legătură,
ce fir ascuns îl trage înapoi,
să suferim calvarul amândoi
și să-mpărțim din dragoste și ură.

Dar va veni cândva și ceasul suplu
când fără remușcare-am să-l dezleg
ca-n libertate cosmică, întreg,
să se desfacă din mizerul cuplu.

Cântec de leagăn

Nani, nani, frățior,
noaptea e târzie.
Nani, mâinile mă dor
și mi-e somn și mie.

Nani, mâini subțiri de crin,
ochi de mure coapte,
nani, vin părinții, vin,
poate vin la noapte.

I-au luat răii într-o seară
și i-au dus, sărmanii
c-au avut un gând de pară
pentru Țară, nani !

Tata este dus la mină
mama la-nchisoare.
Lapte n-ai avut la cină,
nani, frățioare.

Nani, scumpe frățior
noaptea e târzie.
Nani, mâinile mă dor
și mi-e somn și mie.

Ut pictura poesis

Considerații despre compoziție și formă

Compoziția, un nou cuvânt "compus" ce ține strâns în sine înțelesurile. Să le desfacem desfăcându-l, ele se vor limpezi pe măsură ce vom insista asupra cuvântului până la ultimele sale oferte.

A poziționa, așadar, pentru această acțiune ne trebuie cel puțin două obiecte care să intre într-o relație morfologică, într-un spațiu dat.

În spațiul pânzei poziționăm o pată față de o linie, o figură față de o altă figură, o suprafață față de alta, în fine o formă față de alta sau o formă într-un cadru dat. Cadrul pânzei e luat ca bază de referință în acest caz. Suprafața este idealitate goală, compoziția poate fi o idealitate dotată cu sens director (nu încă eidetic). Va să zică compoziția este cel puțin o dublă poziționare, e analoagă într-un anume sens cu organizarea cuvintelor în fraze.

Nu este așadar o simplă adițiune de obiecte, nici o dispunere a lor într-un spațiu dat. Compoziția implică o ordonare a materialului pictural (abstract sau concret) în funcție de cerințele intime ale vieții formelor ale conviețuirii lor, ea implică relații de vecinătate între obiecte în funcție de cerințe multiple pe care nu vom încerca să le enumerăm aici. Din aceste cerințe vom deriva tipurile de compoziție. Pentru economia studiului nostru e de ajuns să spunem că prin compoziție fiecare figură, fiecare formă își dobândește propria sa valoare, prin opoziție cu celelalte. Prin definiție compoziția e normativă, ea seamănă cu sintagma.

O sintagmă poate fi un poem.

Unitate și armonie - aici se întâlnesc două cerințe ce se limitează reciproc, aceea a veridicității și aceea a organizării. Facilitatea constă în a satisface una din aceste cerințe, dificil dar revelatoriu este să se găsească soluția optimă în satisfacerea amândurora.

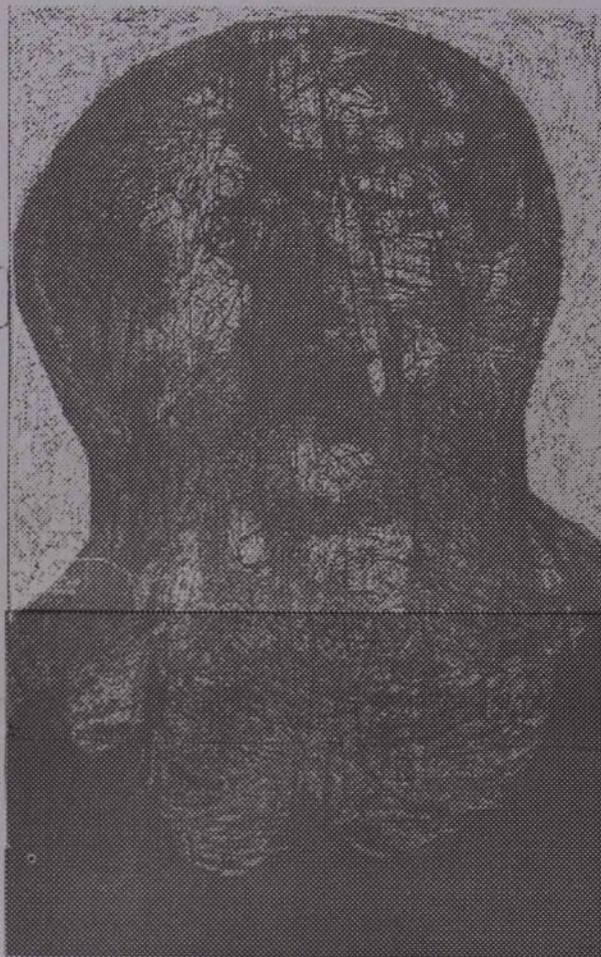
Cerințele formale ale armoniei și unității sunt deformatoare pentru realitatea lucrului reprezentat când vrem să urmărim și veridicitatea acestuia, dar în rămânerea numai la înregistrarea pasivă a veridicității lucrului văzut ne pândeste banalul.

Orice artist urmărește ca tabloul său să se prezinte ca un întreg armonios. Iată un termen uzitat până la uzură, care nu ne mai spune azi mare lucru. Orice topograf înregistrează veridic reliefurile sau obiectele pe care le întâlnește în câmpul său vizual ajutându-se pentru aceasta de instrumentul său numit teodolit.

Observă, artistule observă cu ochi de topograf motivul tabloului tău, dar datele observațiilor tale nu le înregistrează în blocnotesul tău sau pe cartonul și pânza ta cu proximitatea

obiectivității topografului.

Tu să le reconstitui nu numai în virtutea unei idei ce te stăpânește, ci mai ales a unei forme ce face expresivă ideea ta. Așadar compune dar ferește-te de convenționalitatea oricărei compoziții luată în sine. Arta ta să nu fie convenție, chiar dacă tu te slujești de convențiile topografului și

Mish Kohn. "Om". Gravură în lemn

geometrului, acestea sunt cârjele tale (și a le noastre) tocmai pentru a ieși din convenție. Arta ta trebuie să se ferească de obiectivitatea cercului și triunghiului dar și de obiectualitatea fotografierii unei roți sau a unui tricorn, ci folosindu-le deopotrivă să ne ducă dincolo de aceste obiectivități. Arta ta trebuie să fie transobiectivă și deopotrivă transubiectivă. Prin artă trebuie să depășești lumea obiectelor și pe tine însuși, prin arta ta trebuie să depășim ceea ce știm despre lucruri și ceea ce ni se pare că știm despre noi înșine, să scăpăm din lanțul convențiilor noastre, din complicitatea noastră cu lumea lucrurilor de aici și de acum. Tabloul tău artistule trebuie să-l faci cu o fereastră către absolut.

-Am văzut un tablou al lui Palady în care își zburlea frunzele o varză.

-În care ai recunoscut acest motiv, vrei să spui.

-Să zicem și așa.

-Numai așa. Varza rămâne să-și zburlească frunzele într-o grădină de zarzavat sau pe masa unei gospodine.

-Dar în tabloului lui Palady?

-Dragă interlocutorule, să ne aducem aminte de legea nontransponibilității formulată de Lucian Blaga

în volumul său *Artă și Valoare*. Pentru el, arta este autonomă și nimic din sfera artisticului nu poate fi transpus în natură și viceversa, fără ca să nu ajungem la monstruos. Varza lui Palady nu poate fi așezată într-o grădină de zarzavat sau pe masa unei gospodine fără ca să nu încercăm o acută senzație de artificialitate, cel puțin. Vreau să spun că ceea ce este în firea artei nu este în firea naturii.

-Să înțeleg că arta este artificiu?

-Pentru profan, dar.

-Dar pentru cunoscător? În măsura în care acceptăm această împărțire, care mi se pare arbitrară.

-Nu e arbitrară. Drumul și destinația omului este de la natură spre artă. Însă, unii rămân în natură. Copii și primitivii sunt în natură. Destinul lor este însă unul cultural. Cultura este cunoaștere, totalitatea formelor de cunoaștere, în fond seria de ipoteze și teorii pe care omul le eliberează în cursul vieții sale (filogenetic) sau al istoriei sale (ontogenetic) cu privire la natură și la el însuși (ca om, ca umanitate). Multe din aceste ipoteze și teorii

sunt nevalidate de realitate - istoria științei, se știe, e un cimitir al erorilor umanității - altele se mențin mai multă vreme, toate au comună lipsa de veridicitate. Sunt parțiale vreau să zic și când au în vedere totul pierd din vedere partea, când se opresc asupra acestea uită ansamblul. Discuția despre unu și multiplu ține de cultură. Faptul că omul nu posedă adevărul n-are nici-o importanță. Important pentru noi e că format la aceste teorii el, omul, încearcă și izbuteste să se apropie asimptotic de adevăr.

Forma plastică nu este doar pur informativă ci mai degrabă catalizatoare, căci amintind calitățile sensibile ale obiectului absent, trimite la el, dar numai pentru a-l răpi înapoi, înăuntrul conștiinței subiective a creatorului, devenind astfel semn de trăire încărcându-l așadar cu substanță psihică. C.M. Cantacuzino spunea că "forma e ca o membrană care urmărește sinuozitățile unui țesut în care pulsează viața, nu este coaja lucrului". Forma este imagine mentală nu obiectivă, dar cu atât mai reală cu cât ea nu înregistrează numai accidentalul lumii concrete, dar nici nu se rezervă la a fi o structură mai mult sau mai puțin

secătuită de senzorial. Forma este expresia ca ultimă consecință a unui elaborări deopotrivă mentale și senzoriale, intelective și sensibile, în care subiectivitatea creatorului intră în raport cu obiectivitatea acelei conștiințe recunoscătoare de sine prin obiect și figură. Într-un semicerc, de pildă, se insinuează forma umană într-o poziție semnificativă. Orientarea lui pe verticală implică poziția celui care se roagă sau amenință sau care e apăsător de o povară fizică sau morală. Orientat pe orizontală, semicercul insinuează poziții sexuale sau ale fătului în uter. Forma este față de obiect cultură, dar amintind obiectul redevine natură, mai precis cultură naturalizată.

E o reîntoarcere aici de la cultură la natură, o irepresibilă voință de realizare a conștiinței, de a exista prin ceva.

Marius Bunescu spunea că pentru a lucra după natură trebuie să ajungi stăpânul nu să rămâi servitorul ei. Orice copiere presupune o atitudine servilă, ancilară, presupune așadar lipsa personalității; există și contrariul, în fuga de natură vedem în ultimă instanță o fugă a artistului de sine însuși, căci dacă admitem împreună cu Edgar Morin că omul e cultural prin natură și natural prin cultură, acesta, omul, artistul trebuie să realizeze și să se realizeze astfel încât să-și exprime natura sa de om, deopotrivă integrat și integral.

Revenim: în copierea servilă a naturii, în supunerea la obiect nu vedem decât dorința omului de a se integra într-un regn ce l-a destinat a fi o ultimă inflorescență, a fi mai mult decât tot ce i-a premers, dar ca inflorescență el nu este o totală desprindere ci o întoarcere recunoscătoare (și transformatoare) reformulând naturalul de la înălțimea culturii lui. În fuga de natură vedem tot un fel de micșorare a omului, o neputință a lui de a integra, și o teamă de a se integra, în fond o nerecunoaștere a micimii lui sufletești și intelectuale.

Așadar, misiunea lui este de a-și renaturaliza cultura obținută prin observația naturii, a proceselor și formelor ei, de a se renaturaliza pe sine dar ca produs cultural reintegrator. Așadar natura este preluată în artă în funcție de om. Arta nu este o altă realitate dedesubt sau alături de natură cum s-a mai spus, ci rezultatul unei activități integratoare a omului asupra naturii și deopotrivă o renaturalizare a sa, adică o integrare în natura sa de om. Forma din natură nu e model, ci fapt de observație, iar în asemănare cu forma artistică ea trebuie să ne apară ca o copie palidă sau confuză.

Constantin Radu-Maria

Banca Română pentru Dezvoltare

Premiul "OSKAR 1997" acordat de revista "Capital"
pentru cea mai bună bancă din România

Premiul "Bancherul anului 1997" acordat de revista "Piața Financiară"
conducătorului băncii

- Bancă comercială cu caracter universal, cu o reputație solidă
- Capital social vărsat: 226 miliarde lei
- La 31 decembrie 1997 - total active: 7.179,4 miliarde lei; profit net: 603,8 miliarde lei
- Nominalizată între primele 3 bănci ce vor intra în procesul de privatizare al instituțiilor bancare cu capital de stat
- Prima bancă din România căreia i s-a acordat licență de depozitar pentru fonduri de investiții, obținând și licența de bancă custode.
- Membru activ al comunității bancare internaționale - FACTORS CHAIN INTERNATIONAL, VISA INTERNATIONAL și SWIFT
- Partener al celei mai puternice și conservatoare societăți europene de garantare în domeniul bancar - HERMES - Germania, cu efecte favorabile în susținerea operațiunilor de comerț exterior.
- Premiul pentru cea mai bună bancă din România în 1995 & 1996 acordat de prestigiosul grup de presă "Euromoney".
- Peste 700.000 de clienți, din care 200.000 instituții
- 190 unități teritoriale și o rețea de peste 450 de corespondenți bancari
- Oferă clienților săi o gamă largă de produse și servicii, unele dintre ele în premieră pe piața românească: factoring internațional, cărți de plată și de credit, studii de fezabilitate, evaluări de patrimoniu, consultanță și servicii pentru operatorii de pe piața de capital, cecuri de călătorie American Express și Thomas Cook, linii de finanțare externă: BERD, BIRD, Deutsche Bank AG și Zürcher KantonalBank

Înălțarea prin suferință

- Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului -

Vineri 13 noiembrie a.c., la sediul Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului a avut loc lansarea lucrării *Începuturile Mișcării de Rezistență în România (11 aprilie 1945-31 mai 1946)* sub semnătura autorilor Radu Ciuceanu, Octavian Roske și Cristian Troncotă și a ultimelor numere din revista "Arhivele Totalitarismului" (nr. 15-16/1997 și 17/1997).

Manifestarea s-a bucurat de o largă participare, fiind prezente o serie de personalități din mediul academic și universitar, precum și înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române.

Remarcăm prezența IPS Teofan Sinaitul, reprezentantul PF Teotist, PC prof.dr. Constantin Galeriu, acad. Răzvan Theodorescu, Ioan Chiper, Ilie Bădescu, Mihai Ungheanu, gen.(r) Ctin Lătea, parlamentarii Emil Dima și Alexandru Badea, foști deținuți politici, studenți și reprezentanți ai mass-media. Absența TVR a fost compensată prin participarea lui Alexandru Mironov, membru al Consiliului de Administrație al Televiziunii Române.

În deschiderea acestei manifestări, Radu Ciuceanu director I.N.S.T. a făcut o scurtă prezentare activității institutului,

amintind și de dificultățile materiale - și nu numai - cu care se confruntă instituția de la înființare și până astăzi.

Vorbind despre volumul de documente lansat, academicianul Răzvan Theodorescu a semnalat o "gravă eroare" și anume plasarea în deschiderea corpusului de documente a manifestului din 11.04.1945 intitulat "Atențiune jidani", dar a menționat faptul că documentul nu putea fi omis și cronologic este primul manifest cunoscut al H.A.I. Divizia Sumanele Negre, răspândit în țară în timp ce România se găsea în război!

Fiind de acord cu observațiile academicianului Răzvan Theodorescu, prof. dr. Ioan Chiper a scos în evidență faptul că volumul trebuia să înceapă cu anul 1940 când pe teritoriul Basarabiei și nordului Bucovinei vremelnice ocupate, a existat o puternică rezistență armată antisovietică. Totodată a felicitat echipa I.N.S.T. condusă de "mereu optimistul Radu Ciuceanu" care a reușit prin publicațiile de un înalt nivel științific să lărgască domeniul istoriei contemporane.

Mihai Ungheanu a apreciat vocația de ctitor a lui Radu Ciuceanu, care a reușit nu numai fondarea unei asemenea instituții

în condițiile economico-politice actuale dar i-a conferit și un prestigiu deosebit în mediul academic intern și internațional. Referindu-se la revista institutului "Arhivele Totalitarismului", Mihai Ungheanu a semnalat diversificarea ariei tematice, rod al cercetării arhivelor românești și străine, precum și non-partizantatul politic în selectarea documentelor.

Întrebându-se ce anume face din I.N.S.T. instituție de excepție, sociologul Ilie Bădescu a găsit următoarele răspunsuri: comunitatea cercetătorilor conține persoane care au trăit fenomenul monstruos al totalitarismului, echivalent cu invazia păgânismului în sec. XX; a reușit să îndemne cititorii la o judecată asupra forțelor ce s-au opus creștinismului în secolul nostru, scoțând în evidență dimensiunea martirică a Bisericii luptătoare în Răsăritul Ortodox.

I.N.S.T. și-a asumat, în viziunea lui Ilie Bădescu, sarcina de a pune la dispoziția comunității științifice, sursele primare necesare cercetării istorice a fenomenului totalitar.

Prof. Cristian Troncotă, vorbind despre modul de culegere a documentelor din arhivă, a ridicat încă o dată problema "transparenței" fondurilor arhivistice românești făcând și observația justă că aceste fonduri, pe de o parte, sunt descompletate (întrucât multe documente au fost ridicate de către U.R.S.S. în 1945),

pe de altă parte, nefiind organizate pentru cercetare ci în alte scopuri.

Vorbind despre volumul lansat, Cristian Troncotă a făcut o scurtă expunere a evenimentelor ilustrate de documente, scoțând în evidență legăturile existente între diversele grupuri de rezistență și serviciile secrete americane. De asemenea, s-a remarcat faptul că "...teritoriul României a fost un creuzet al războiului rece", Statele Unite și puterile occidentale încercând să mențină o rezistență organizată, până în iulie 1946 când se prefigura începutul unui conflict major cu Uniunea Sovietică.

În continuarea manifestării, Octavian Roske, secretarul științific al Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului a trecut în revistă planul editorial al I.N.S.T. pentru sfârșitul anului 1998 și începutul anului 1999, semnalând faptul că partea financiară reprezintă condiția sine qua non a realizării acestui plan.

În încheiere Radu Ciuceanu, mulțumind participanților, a scos în evidență, încă o dată caracterul democratic al I.N.S.T. deschis tuturor istoricilor și echidistanța sa față de curentele politice.

Carla Buruiană

Redactor șef: Constantin Radu-Maria
Tehnoredactarea
computerizată: Carla Buruiană
Culegere: Rodica Ciocoiu
Corectură: Dalila Aramă

Lumea românească acum
Str. Av. Th. Iliescu nr.6
cod 71238, sector 1, București
tel. 679.38.45;
fax. 230.76.82

Rețineți! Publicația se află la poziția 3118 în Catalogul RODIPET S.A.

Abonamentele se fac la oficiile poștale sau pe adresă redacției, avansând suma aferentă la casieria noastră sau în contul nr. 50034266677 Trezoreria sector 1. Cititorii din străinătate se pot abona prin SC RODIPET SA - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-221.64.07 sau 222.64.39 telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, sector 1, București. Abonamentul este de 6.000 lei pe 3 luni, 12.000 lei pe 6 luni și 24.000 lei pe un an.